«بوزانتيون»
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی
بوزانت كچیان
مطبعه واداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
دائرۀ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճիտ, վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2: —Արտասահման 40 Փր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10: Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Ռօսթ Լօքալէ:

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԷՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի գլխաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 207 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1897 ՅՈՒԼԻՍ 5/17 | 17 ՍԷՖԷՐ 1315. | 5 ԹԷՄՄՈՒԶ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 207

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Վիլհէլմ կայսեր արկածը ծանր բան մը չէր: Հիւսիսային ծովերուն մէջ շրջագայած պահուն խոշոր չուան մը ձախ աչքին վրայ իյնալով, աչքին մէջ արիւն վազեց: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ցաւ չզգաց: Ասիկա ալ բախտաւորութիւն մ'էր: Աչքն անմիջապէս կապեցին, հանգիստ ապսպրեցին, և նաւն իր ճամբան շարունակեց: Ցարատեւ գործունէութիւն մ'է գերման կայսեր կեանքը: Դադար չունի, մինչեւ իսկ եթէ երկիւղալի արկած մը պատահի, որ հազարակ մահկանացուներուն հոգ պիտի պատճառէր: Հեռագրեր անմիջապէս եկան Օգոստափառ բարեկամներէ, և մինչ կ'գրենք այս տողեր, հաւանօրէն Ն. Վեհափառութեան տեսողական գործիներն ամէն փտանգէ զերծ են արդէն, և կարող կ'ըլլայ կարդալ Պերլինէ եկած ամենավերջին հեռագրերն ու տեղեկագրերը՝ ներքին և արտաքին գործերուն նորագոյն և ևս քան զևս մթին վիճակին վրայ:

Գերմանիոյ ներքին գործերը դեռ չպարզուեցան: Նախարարական փոփոխումները վերջ չգտան, և նոյն իսկ Վարչապետ Հօհէնլօհէ իշխանն առժամեայ իշխանութեան պէս բան մը կ'վարէ: 1890ին Պիզմարք իշխանը ճամբելէն ի վեր, երիտասարդ կայսրն իր միտքն աղէկ հասկցող նախարարներ գտնելու դժուարութիւն կրած է, և փոփոխումներն իրարու յաջորդած են արագաբար՝ թէ ներքին և թէ արտաքին աշխարհավարութեան տնօրինման մէջ: Երբ գործերը կանոնաւոր ընթացքի մէջ ըլլան, Պիզմարք կ'մոռցուի: Դժուարութիւններու մէջ միշտ կ'յիշուի «Երկաթեայ Վարչապետը»: Այս օրերս նորէն շատ խնդրանք կայ Պիզմարքի: Զարմանալի է Պիզմարքի փայլած ժողովրդականութիւնն, ինք որ միշտ ժողովրդական դասակարգերուն և անոնց կարծիքներուն հակառակորդ մ'եղած է. ինք որ ժողովրդականութիւնը ծաղրած է՝ կռնակը տուած ըլլալով ծերունի վեհապետին և Մոլթքէին: Բայց հիմա կ'հասկցուի թէ Պիզմարքի կռնակը կ'դառնուէր մեծանուն կայսրէն և հռչակաւոր ռազմագէտէն աւելի մեծ ոյժ մը: Լ. Սալզպըրի ո՞չ ապաքէն անցեալ օր բացայայտ յիշեց Լորտերու ժողովոյն մէջ որ եթէ Պիզմարք այսօր իշխանութեան վրայ ըլլար, միջազգային դժուարութիւններն աւելի դիւրին ելք մը կ'ունենային: Ինչպէս Անգլիոյ մէջ Կլատստըն, Գերմանիոյ մէջ ալ Պիզմարքի նորէն գործի գլուխ անցնիլը կարելի չէ: Ծերութիւնն արգելքներու մեծագոյնն է: Բայց անուանի երկու վարչապետներուն մէջ մեծ տարբերութիւն կայ: Մինչ Կլատստըն պաշտօնապէս յայտարարած է թէ խոր ծերութիւնն այլ ևս ո՛չ կարողութիւն ո՛չ իրաւունք կուտայ իրեն հանրային գործի միջամտելու, — զի երբ կարծիք յայտնէ, այն կարծիքը գործադրելու համար նաև գործի գլուխ անցնելու սահմանադրական պարտաւորութեան ներքեւ կ'մնայ, — Պիզմարք, պաշտօնանկ եղած ըլլալով հանդերձ, քանիցս յայտարարեց թէ կարելի բան չէ որ իրեն պէս պետական մարդ մը, երկար տարիներ իր ազգին ճակատագիրը վարած, բոլորովին անտարբեր մնայ հանրային գործերու ընթացքին: Հետեւապէս ո՛չ ոք կրնայ իրեն արգիլել՝ օրուան խնդիրներու վրայ իր հայեացքն իրեն բարեկամ թերթերու միջոցաւ արտայայտել: Ուստի, կան գերման թերթեր որք գրեթէ ամէն շաբթու Պիզմարքէ ներշնչուած յօդուածներ կ'հրատարակեն, որք առհասարակ կ'քննադատեն օրուան գերման վարչութեան ընթացքը, մինչ Կլատստըն ո՛չ մէկու մը իրաւունք կուտայ իր անունով խօսելու, և եթէ մերթ ընդ մերթ այցաքարտերով կամ կարճառօտ նամակներով այս կամ այն խնդրոյ վրայ կարծիք յայտնէ, այն ալ ո՛չ երբեւ կուսակցապետ կամ երբեւ պետական մարդ:

Պերլինի Հրեաններուն ձեռքը գտնուող վարձկան մամուլին կաշառուած հրատարակութիւններուն վրայ շատ մը յայտնութիւններ եղան քաղաքական ոստիկանութեան գործակալներուն դատին առթիւ, որ այնքան աղմուկ հանեց վերջերս գերման ոստանին մէջ: Պիզմարք իրաւունք ունէր անարգելու այս լրագրեր, որք իր ձեռքն էին, և իր վճարումներուն համեմատ, ինչ որ ուզեր ան կ'գրէին: Վարժուած ըլլալով այն լրագրերը կաշառելու, Պիզմարք կ'ատէր բոլոր լրագրութիւնն, երբ թէ անպարկեշտ կիներու գոյութիւնը մէկու մը իրաւունք տար բովանդակ իգական սեռն արհամարհելու: Այն հրեայ խմբագիրներն ալ տեսակ մը վարձկան կիներէն աւելի արժէք չունին: Գերման քաղաքական ոստիկանութիւնն ալ, այս կամ այն պաշտօնական անձնաւորութիւնը տապալելու համար, իր գիտցած գաղտնիքներն հրատարակութեան տալով իրմէ կախում ունեցող թերթերու մէջ, շատ մը աղտոտ դերեր կ'կատարէ եղեր, որոց ամէնէն վերջին զոհն եղաւ արտաքին գործոց նախարար Պարոն ֆօն Մարշալ, որուն յաջորդեց Հէր ֆօն Պիւլօվ: Այս դատավարութեան առթիւ կայսեր անձնաւորութեան համար ալ շատ մը խօսքեր եղան, և այն առթիւ ըսուեցաւ թէ նոր դատեր պիտի բացուին: Մինչեւ իսկ Ն. Վեհափառութեան ականջի տկարութեան մասին լուրեր հրատարակող հրապարակագիր-ոստիկաններ ամբաստանութեան ենթարկեցան: Ի մի բան, գերման ներքին քաղաքականութեան մէջ վատառողջ մթնոլորտ մը երեւան հանուեցաւ, և նախագահ դատաւորն ինքն ևս, պաշտօնական զգուշաւորութիւնը մէկդի ընելով, այս կացութիւնը պախարակող խօսքեր զրուցեց:

Այս յայտնութիւնք մի կողմէ, ներքին քաղաքականութեան ևս առաւել պահպանողական ուղղութիւն մը տալու համար Բրուսիոյ Խորհրդարանին մէջ կառավարութեան ըրած ջանքերը միւս կողմէ, միտքերը գրգռեալ կ'պահեն, և թող չեն տար ըստ կարի լարուած ուշադրութիւն մը նուիրելու արտաքին քաղաքականութեան:

Այս քաղաքականութեան առանցքն է՝ կայսեր միտքին մէջ՝ Ռուսիան Ֆրանսայէն բաժնելու հեռանկատ խորհուրդը: Եթէ զոհողութիւններ պէտք են՝ Ալզաս-Լոռէնէ զատ՝ կայսրը պատրաստ է ընել Ռուսիոյ, բաւ է որ գիտնայ թէ դարագոյն ճգնաժամի մը մէջ Ռուսիա Ֆրանսայի հետ դաշնակից պիտի չգտնուի Գերմանիոյ դէմ: Օրինակի համար, Արեւելքի գործերուն մէջ, Ծայրագոյն թէ կեդրոնական, Խաղաղականէն մինչեւ Միջերկրական, Վիլհէլմ կայսեր քաղաքականութիւնը քան զԹուռն աւելի ռուսասէր է, ինչպէս ցոյց տուաւ մէկ ծայրէն՝ ի Պուլկարիա և միւս ծայրէն՝ ի Չին և Ճաբոն, բոլոր այն տարածութեան վրայ Ռուսիոյ բաղձանաց կատարեալապէս համաձայն ընթացքի մը հետեւելով: Միջադէպեր եղան ուր Ռուսիա աւելի մեղմ երեւցաւ, Գերմանիա՝ աւելի խիստ: Ցունաստանի դէմ, օրինակի համար, եթէ Ռուսիոյ քաղաքականութիւնն ի սկզբան հակահելլենական էր, գերման քաղաքականութիւնն աւելի ևս հակահելլէն երեւցաւ, կայսեր քրոջ (Ցունաստանի դահաժառանգ իշխանուհին) անձնական կոչումներն անգամ կարեւորութեան չարժանանալով: Գերմանիա հականգլիական ընթացքի կ'հետեւի նաեւ ո՛չ միայն զի գաղթային գործերու մէջ Գերմանիոյ շահերն ուրեք ուրեք անգլիականներուն կ'դպչին, այլ զի Անգլիոյ ուխտեալ թշնամին՝ Ռուսիոյ հաճոյ երեւնալու համար, Գերմանիա զՄեծն Բրիտանիա նեղացնելու մէջ շահ կ'տեսնէ: Գերման-հրեայ մամուլն ո՛չ սակաւ կ'զայրանայ սակայն տեսնելով Անգլիոյ անտանելի, անհանդուրժելի պաղարիւնութիւնն, որ արտաքին քաղաքականութեան հարուածներուն բոլորովին անզգայ դարձած ըլլալ կը թուի, ո՞վ գիտէ, ինչպիսի հաշիւներով:

Բայց եթէ Ռուսիա իր քաղաքականութիւնը փոխէ, Գերմանիա ի՞նչ պիտի ընէ: Արեւելեան խնդրոյն վրայ կոմս Մուրավիէվի վերջին Շրջաբերականէն ի վեր, որով կ'պահանջէր շուտով լմցնել հելլենական խնդիրն, եւրոպեան մամուլն այնպիսի կարծիք մը յայտնեց թէ Ռուսիա իր քաղաքականութիւնը փոխելու վրայ է: Մ-լէ-մ-ի փութաց հերքել այս կարծիք: Հարցուց թէ ի՞նչ պատճառ կայ որ Ռուսիա իր քաղաքականութիւնը փոխէ: Միթէ եւրոպեան լրագրաց ընթերցողներն այնքան միամի՞տ են որ հաւատ ընծայեն Ռուսիոյ արեւելեան աշխարհակալութեան մէջ այնպիսի փոփոխման մը ստայօդ զրոյցներուն: — Բայց ենթադրելով որ այնպիսի փոփոխութիւն մը տեղի ունենայ ո՛ և է կէտի վրայ, չափազանցութիւն չէ հետեւցնել թէ Գերմանիա իր քաղաքականութիւնը պիտի ձեւէ ռուսականին վրայ:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Ս. ՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՄԵՍՐՈՊԱՅ ԳԵՐԵԶՄԱՆՆԵՐԸ

ՕՇԱԿԱՆ.—Ս. Մեսրոպ՝ Ս. Սահակի հանգիստէն յետոյ՝ իբր կաթուղիկոսական Տեղապահ հազիւ 6 ամիս ապրած և վախճանած է յաջորդ տարին մեհեկան ամսոյ 13ին՝ (439 փետր. . . .), 68 տարեկան հասակին մէջ, ի Վաղարշապատ: Թաղման առթիւ խնդիր ծագեցաւ թէ այս պատուական վարդապետին մարմինն ո՛ւր ամփոփելու է. ոմանք կ'ուզէին տանիլ իր բնագաւառը Մուշ և թաղել Աշտիշատի մէջ Ս. Սահակի քով. ոմանք՝ Գողթան գաւառն և ուրիշներ՝ Վաղարշապատի մէջ. ազդեցիկ անձ մը՝ Վահան Ամատունի, որ աշակերտած էր հոգելոյս վարդապետին, միջամտելով իր ազդեցութեամբ լուծեց խնդիրը, փոխադրել տալով Ս. Մեսրոպի մարմինն Օշական գիւղն, որ Ամատունեաց սեպհականութիւնն էր: Վահան երեք տարի ետքը փառաւոր տաճար մը կանգնեց Օշականի մէջ «ի պատիւ մաքուր մարմնոյ Ս. վարդապետին», զարդարեց ոսկի եւ արծաթ սպասներով և խորանին ներքեւ ամփոփեց Ս. Մեսրոպի մարմինը. Սահակ-Մեսրոպեան դպրոցի աշակերտներէն Թօթիկն ալ տեսուչ կարգեց եւ հաւաքեց միաբաններ՝ ամէն օր պաշտօն կատարելու համար:

Էջմիածինէ իբր 2 ժամ հեռու դէպ ի հիւսիս, Արագած լերան ստորոտը, Բիւրականի մօտ է Օշականի վանքը չէն ու պայծառ վիճակի մէջ:

Վահանաշէն տաճարն երկար ատեն կանգուն չմնաց, վասն զի կ'կարծուի թէ հռչակաւոր վատանուն Հայոց, որ հակառակորդ էր նաև Վահանի, և յարձակելով անոր «Օշական ամուր»ին (*) վրայ աւերած էր զայն, ինչպէս կը պատմէ Եղիշէ, քանդեց նաև այդ տաճարը: Կ'երեւի թէ երկար ատեն մնաց աւերեալ վիճակի մէջ, վասն զի մի՛նչեւ ԺԳ. դարու սկիզբն յիշատակութիւն մը չեմ գտած Օշականի Վանքին նկատմամբ. հին արձանագրութիւններէն, որք գտնուած են հոն, կ'իմացուի որ 1288էն առաջ նորոգուած էր արդէն Վանքը, բայց ե՛րբ և որո՛ւ ձեռքով, յայտնի չէ: Այդ թուականին Ստեփաննոս և Վահրամ անուն երկու նուիրատուներ Օշականի քահանաներուն և ժամահարին բաշխած են գիւղին այգիներուն և բամպակի հարկերն և Պարոն Սահմադին անուն ուրիշ մէկն ալ գիւղին արտերուն ցորենի և յարդի տասանորդական տուրքերը նուիրած է Ս. Մեսրոպայ եկեղեցիին:

ԺԷ. դարուն սկիզբները տաճարին տանիքը շատոնց փլած էր և աւագ խորանի վրան միայն ծածք ունէր. Փիլիպպոս Կաթողիկոս 1640ի միջոցները մեծ ծախքով վերանորոգեց Վանքն ու տաճարն, որ Առաքել պատմիչի խօսքին նայելով «հոյակապ, լայնանիստ և բարձրաբերձ» էր:

Գէորգ Դ. Կաթուղիկոսի օրով, 1875էն առաջ, տապանաձեւ աւերակ տաճարի մը պատերը միայն կը մնային կանգուն. Բարեյիշատակ Հայրապետն այդ թուականին գրեթէ ի նորոյ վերաշինեց եկեղեցին սրբատաշ քարերով և շատ գեղեցիկ ձեւով, կամարակապ և անսիւն. ունի 20 մեդր երկայնութիւն և 8-9 մեդր լայնութիւն և 12 պատուհաններ: Կաթուղիկէն, որ սովորաբար կամ եկեղեցւոյ մէջտեղը կ'ըլլայ՝ իբր գմբէթ՝ և կամ արեւմտեան կողմը մեծ դրան վերեւ՝ իբր զանգակատուն, զարտուղութեամբ մը շինուած է արեւելեան կողմը՝ խորանին մօտ, Ս. Մեսրոպայ գերեզմանին վրայ բարձրանալու համար. ունի ճաշակաւոր զանգակատուն մ'ալ կաթուղիկէով, որու վրայ կ'բարձրանայ պղնձաձոյլ խաչ մը՝ մարդու հասակի չափ զոր նուիրած է Տփղիսցի Աղեքսանդր Թայիրեանց:

Ս. Մեսրոպի գերեզմանն աւագ խորանին ճիշդ տակն է, յատուկ գետնադամբանի մը մէջ, ուր կ'իջնեն քանի մը աստիճան սանդուղով փոքրիկ նեղ դռնակէ մը, որ կ'բացուի ճիշդ բեմին ճակատը:

Ս. Մեսրոպի գերեզմանին վրայ 1884ին մարմարեայ տապանաքար մը դրուած է՝ Գարապաղի Առաջնորդ Կ. Պոլսեցի Անդրէաս եպիսկոպոսի կտակին համաձայն, և վրան կ'կարդացուի սա արձանագրութիւնը.

«Ցամի Տեառն 441, փետրվարի 20, Վահան Ամատունի ամփոփելով աստ յՕշական զմարմին Սրբոյ վարդապետին մեծին Մեսրովպայ թարգմանչի, կառուցեալ է ի վերայ գամբարանիս յանուն նորին զեկեղեցիս, զոր նորոգեաց յամի 1640 Փիլիպպոս կաթուղիկոս. և ի վերջնումս յամի 1875 նորոգեաց Տ. Գէորգ Դ. Կաթողիկոս, տուօք ժողովրդեան Հայոց Երեւանայ և այլ վիճակացն Ռուսաստանի. իսկ զտապանս կանգնեաց ի յիշատակ՝ Կ. Պոլսեցի Անդրէաս արքեպիսկոպոսն, յամին 1884, և Հայոց ՌՅԼԳ:»

*** Օշականէ մեկնելէ առաջ այցելութիւն մ'ալ տանք Խորէնացւոյ ճգնարանին, որ կ'գտնուի Օշականի մօտ, Քասաղ գետին ձախ կողմը, «Սպիտակ բուրգ» կոչուած բլրակին վերեւը: Կ'պատմուի թէ Մովսէս երբ վերադարձաւ Աթէնքէ՝ վախճանած գտաւ Ս. Սահակն ու Մեսրոպն. Աշտիշատը թափուր է՛ր: Ժամանակէ մը ետքն ինքն ալ անյայտ եղաւ. ոչ ոք չէր տեսներ զինքը. կարծուեցաւ թէ կա՛մ նորէն Աթէնք գացած է եւ կամ անծանօթ տեղ մը վախճանած: Երեսուն տարի ետքն Օշական գիւղին մէջ, գիւղապետին տունը, խնջոյք մը կ'կատարուի ի պատիւ Գիւտ Կաթուղիկոսի, որ Սահակ-Մեսրոպի աշակերտներէն և հետեւաբար դասընկեր է Մովսէսի և եկած էր այցելելու իր ուսուցչին գերեզմանը. խնջոյքի միջոցին ներբողներ կ'կարդացուին ի պատիւ Կաթուղիկոսի. բայց հանդիսականներու մէջէն ծերուկ մը՝ աղքատիկ կերպարանքով՝ լռիկ մնջիկ կ'կենայ անժպիտ. ոչ կ'երգէ և ոչ խօսքի կ'խառնուի. Երիտասարդ մը, որուն ուշադրութիւնը գրաւած էր ծերուկը, կ'առաջարկէ անոր որ գովեստ մ'ալ ինք կարդայ. հանդիսականները կ'կրկնեն այդ առաջարկն և ահա երիտասարդական եւ ներդաշնակ ձայն մը լսելի կ'ըլլայ. ծերունին կ'երգէ.

«Ո՜վ արքայակերպ ը Տէր Քահանայապետ ը սուրբ և ը հովիւ բարի, որ յերկնայինսըն նըմանեալ հրեշտակատեսիլ. — երգեմըք քեզ ը զերգըս, քեզ ը զերգըս, երգեմըք քեզ ը զերգըս, երգեմըք քեզ ը զերգըս.» ևլն:

Երբ ծերը կ'լռէ, հանդիսականները կ'կարծեն դեռ լսել անոր գեղգեղն «երգեմըք քեզ ը զերգըս». ամենքն յափշտակուած են և կ'ուզեն գիտնալ թէ ո՞վ է այդ մարդը: Երիտասարդ մը, որ երգողին քովը նստած էր և անոր աշակերտն էր ու փոքրաւորն, ա՛լ չի կրնար զսպել, գաղտնիքը դուրս պիտի տայ. ոտքի կ'ելնէ և խօսքն ուղղելով կաթուղիկոսին կ'ըսէ. «Ո՜վ սուրբ Հայրապետ. կ'ուզե՞ք գիտնալ թէ ո՞վ է այդ ծերունին. դա ինքն է Մովսէս Աթենացին, որ կորսուած կ'կարծուէր»: Խորենացին 30 տարի պահեր է զինքն առանձնութեան մէջ, ցերեկներն ալ սպասաւորելով իր հոգելոյս ուսուցչին Ս. Մեսրոպայ գերեզմանին և գիշերները ճգնելով իր մենարանին մէջ:

Անմա՛հ հոգիներ, յաւերժական յիշատակաց արժանի վարդապետներ, թափեցէ՛ք երկինքէն ձեր օրհնութիւններն Ազգին վրայ, զոր սիրեցիք, թափեցէ՛ք, առատօրէն թափեցէ՛ք, որպէս զի ձեզի նմաններ ծնին իր ծոցէն ե՛ւ այժմ ե՛ւ միշտ:

Յ. ԹԱԹԱՐԵԱՆ

(*).—Օշականի Վանքին հիւսիսային կողմն՝ իբր քարընկէց մը հեռու կ'բարձրանայ փոքրիկ բլուր մը, որու գագաթին վրայ կ'տեսնուի ցարդ կիսաքանդ բերդ մը—Օշական ամուրն—որ տեղական բարբառով կ'կոչուի այժմ Դիտի կոնդ: Այդ բերդին ստորոտը կայ աւերակ մատուռ մը, ուր թաղուած է կ'ըսեն Վահան Ամատունի:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

ԲԺԻՇԿ ՏՔԴ. ԴԱՒԻԹ ԽԱՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆ ԴԱՒԹԵԱՆՑ ԿԱՐԲԵՑԻ

Հանդէս Ամսօրէայի յուլիսի թերթին մէջ, մեր գրասէր բարեկամը Տքդ. Վ. Թորգոմեան, վերոյգրեալ բժշկին կենսագրութիւնն հրատարակած էր, պրպտելով ամէն ծակ ու ծուկ և երեւան հանելով իր արուեստակից համազգւոյն կենաց և աշխատութեան պարագաներն. ինչպէս սոյնպիսի գովելի աշխատութեամբ ծանօթացուցած է կարգ մը բժշկաց յարգելի անուններն ու գործերը՝ նոյն Հանդէսի միջոցաւ:

Սակայն Դաւիթ խանի սոյն կենսագրութիւնը կարդալով, նշմարեցի որ մեր բարեկամն անգիտակ մնացած է այդ Տքդ.ի վերայ գրուած մի այլ տեղեկութենէն, ուստի կարեւոր համարեցայ ի լրումն կենսագրութեան՝ Բիւզանդիոնի միջոցաւ ի լոյս ընծայել զայն:

Այդ տեղեկութիւնը նոյնութեամբ յառաջ կ'բերեմ հանգուցեալ Գալուստ Շիրմազանեանի ([1]) «ԵՐԵՒԵԼԻ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ» անուն գրքէն, որ Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակին արժանացաւ 1891ին, և նոյն տարին տպագրեցաւ ի Թոռզով: Ահաւասիկ այդ յօդուածը: «ԴԱՒԻԹ ԽԱՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆ ԲԺԻՇԿ ՇԱՀԻ ՊԱԼԱՏԻՆ.

«Անցեալ դարի վերջին քառորդում Դաւիթը ծնվում է Շիրազ քաղաքում, պարկեշտ ու համեստ ընտանիքից: Քանի որ նրա հայր Մկրտիչ կենդանի էր, նա Շիրազում ուսանում էր հայերէն և պարսկերէն. Հօր մահուանից յետոյ, նա վշտացած խորթ մօրից, փախչում է Հնդկաստան, Կալկաթա, ուր սովորում է և անգլերէն, և այն տեղից գնում է Անգլիա, ուր իւր բժշկական ուսումը կատարելագործելէն յետոյ, ի լոյս է ընծայում Մաղիկ պատուաստելու և այն հիւանդութեան փոսակարութեան վերայ գրքոյկ: —«1821 թէ 1822 թուին նա Անգլիայից Պետերբուրգ և ապա Թիֆլիս է գալիս, որ գնայ Պարսկաստան: Ներսէս Արքեպիսկոպոսն (որ յետոյ Կաթողիկոս) արդէն լսած լինելով նրա անունը, խնդրեց, պահեց նրան Թիֆլիսում, որ փոքր միջոցում մեծ համբաւ ստացաւ (մեր տան բժիշկն էլ նա էր, և շատ անգամ ինձ համար դեղեր էր գրել) բնակիչների մէջ: Այս միջոցներն Ատրպատական սաստիկ ճարակուած էր փորացաւն խօլէրայ, զոր ժողովուրդ կոչում էին Կոլէրայ-Մորբուս, և այս անկոչ հիւրին սպասում էին Թիֆլիս. վասն որոյ նա հայերէն մէկ տետրակ տպեց Ներսիսեան ուսումնարանի նոր բացուած տպարանում, որ ցոյց էր տալիս և սովորցնում թէ ինչպէս և ինչ դեղեր պիտի գործադրուին այդ ախտով վարակուած հիւանդների համար:

«Ներսէս Արքեպիսկոպոսն իր Ուսումնարանի համար Ասպահանից, Նոր-Ջուղայից պարսկերէն լեզուի համար բերել էր տուել մէկ վարժապետ Բեհթզեհէմ անունով, որ այն տետրակը պարսկերէնի թարգմանեց ու երկու օրինակ Ասպահան և Թէհրան ուղարկեց իւր բարեկամներին: Սոցա մէկ օրինակը Ֆաթ-Ալի-Շահի ձեռքն է ընկնում, որ տեսնելով թէ նրա հեղինակն իւր հպատակ մէկ Շիրազեցի Հայ է, և ուսում առած Անգլիա, գրում է իւր որդի թագաժառանգ Աբբաս-Միրզային, որ բերել տայ նրան Թիֆլիսից և ուղարկէ Թէհրան արքունիքի համար բժիշկ լինելու:

«Այս միջոցներում Շուշեցի երեւելի հարուստ Հախումեանց գերդաստանի Սահակ անունով միակ ժառանգ պատանին ուղարկվում է Հաշտարխան ուսում առնելու, ուր և խելացնորվում է: Այն տեղի բժիշկները չկարողանալով օգտել նորան, պատանին տանում են Շուշի, բայց այստեղի բժիշկներն ևս զանազան փորձեր անելով՝ դարձեալ չեն կարողանում բժշկել. և որովհետև Հախումեանք լսում են, որ Դաւիթ անունով մէկ նոր ու անուանի բժիշկ եկած է Թիֆլիս, դիմում են նրան, եւ խնդրում են գնալ Շուշի և փորձել, թերեւս նա առողջացնէ կամ այնպիսի հնարք մտածէ՝ որ հիւանդը մարդ չվնասէ: Դաւիթը չէ համաձայնում, ուստի և Հախումեանք գրել էին հօրս, որ աղաչէ, պաղատէ նրան, եթէ դարձեալ չհամաձայնի՝ միջնորդ և բարեխօս ձգէ Ներսէս Արքեպիսկոպոսին: Երբ Դաւիթ գնաց Շուշի ու տեսաւ հիւանդը, խորհուրդ տուաւ ամուսնացնել նրան, որով նա հետզհետէ մեղմացաւ ու զաւակներ ունեցաւ: Նոյն միջոցներն հասաւ սուրհանդակն Աբբաս-Միրզայի հրովարտակաւ, որ հրաւիրում էր Դաւիթին գնալ Պարսկաստան: (Կալկաթայի Ազգասէր օրագիրն 1847 Յունվարի 23, ասում է թէ Դաւիթ Խանն եկաւ Պարսկաստան 1831 թուին):

«Դաւիթ Իրանում ոչ միայն հմուտ բժշկութեամբ, այլ եւ իւր համեստ և պարկեշտ բնաւորութեամբ այնպիսի համբաւ և յարգ ստացաւ, որ ինչպէս Շահի, նոյնպէս և բոլոր մեծամեծների կանանոցն համարձակ ելումուտ կանէր հիւանդներ բժշկելու, որով նախ Խանութեան պատուանուն ստացաւ եւ ապա հետզհետէ գնդապետութեան, Սարթիփութեան, այսինքն զօրավարութեան շքանշանները:

«1249 Հիջրին (1833 ամի Տեառն) Թագաժառանգ Աբբաս-Միրզան հիւանդացաւ Խորասան, ուստի ապսպարեց և տանել տուաւ Թավրիզից իւր անձնական բժիշկ անգլիացի Կորմիկը, որ ճանապարհին հիւանդանալով վախճանուեց. յետ որոյ Ֆաթ-Ալի-Շահը շտապ սագնապով իբրեւ սուրհանդակ ուղարկեց բժիշկ Դաւիթ-Խանը, բայց սա ևս չկարողանալով տանել այնքան երկար ճանապարհորդութեան, հիւանդացաւ ճանապարհին և մօտ երկու ամիս մնալով մէկ փոքրիկ գիւղում,

([1]) Գ. Շիրմազանեան իմ պատմագէտ բարեկամի մահուան վերայ գրել եմ Արեւելք լրագրոյ 1891 Նոյեմբերի 26 թերթին մէջ: Ց. Ք. Մ.

հազիւ առողջացաւ և վերադարձաւ Թէհրան։

«1834 թուին Ֆաթ-Ալի Շահը գնում է Ասպահան, ուր լինում է և Դաւիթ խանը։ Շահը առանց հիւանդութեան յանկարծ մեռնում է այն տեղ, որով Ասպահան սաստիկ յուզմունք, չփոթութիւններ ու խառնակութիւններ են լինում, և Դաւիթ խանը հզօրագոյն պաշտպան է հանդիսանում ու օժանդակում Նոր-Ջուղայի Հայերին, որի մասին Մեսրոպ Թաղիադեանցը որպէս ականատես՝ նկարագրում է մանրամասնաբար։ (Պատմ. Պարսից Մ. Թաղիադեանց 1846. Կալկաթա երես 235.236։) (*)

«1258 Հիջրին (1842) երբ Մուհամմէտ-Շահը լսում է իր համամայր եղբայր Ղահրաման Միրզայի (որ էր Ատրպատականի փոխարքայ) հիւանդութեան սաստկանալն, խկոյն ուղարկում է Դաւիթ խանը Թաւրիզ, բայց մինչեւ վերջնոյս տեղ հասնելը՝ Ղահրաման Միրզան մեռնում է, և Դաւիթ խանը մի ամսաչափ Թաւրիզ մնալից յետոյ, վերադառնում է Թէհրան։ Ասպահանի մէջ այդ միջոցները մէկ տեսակ նոր հիւանդութիւն յայտնուեց, որ երկրացի բժիշկները չէին կարողանում բուժել, ուստի և շատ մարդիկ էին կոտորվում։ Այն տեղի գլխաւոր կառավարիչ Հայկազն Մանուչար խան Մօլթէմէդ-Ուդ-Դօվլէն (սիւն հաստատութեան) խնդիր տուաւ Շահին, որ ուղարկէ Դաւիթ խանն Ասպահան՝ այն ցաւի հնարը գտնելու համար, որ գնաց և հասկացաւ նորա ճարը, հրահանգ տուաւ տեղացի բժիշկներին, մնաւ Նոր-Ջուղայ, ամուսնացաւ և կնոջ հետ վերադարձաւ Թէհրան։

«1850—51 թուին Թէհրան զօրքի մէջ մի հիւանդութիւն է ծագում, որ տեղացի բժիշկներին անհասկանալի է լինում, իսկ Դաւիթ խանը քննելով իմանում է Տիֆ ուսն, անձամբ գնում է զօրքի հիւանդանոցներն և շատ ախտացեալներին բժշկում. բայց մի՜գք որ ինքն ճարակվելով նոյն հիւանդութիւնից՝ մէկ քանի օրէն վախճանվում է, որով նրա ընտանիքը վերադառնում է Նոր-Ջուղայ (**)։

«Դաւիթ խանը թողեց մէկ արու զաւակ, եւ երբ 1853 թուին ես գնացի Ասպահան, տեղւոյն Առաջնորդ Թադէոս արքեպիսկոպոս Բէգնազարեանի հետ այցելեցի հանգուցելոյ ամուսինն, որպէս հինաւուրց բարեկամի ընտանիք. տեսի նորա միակ որդին, որ 7—8 տարեկան կ'լինէր։ Թադէոս եպիսկոպոսը որպէս հինաւուրց բարեկամ հանգուցելոյն, ընդունել էր այն երեխայն որպէս որդեգիր, և խոստանում էր թէ երբ այս մանուկը 11—12 տարեկան դառնայ, իր ծախքովը պիտի ուղարկէ Կալկաթա բժշկութիւն սովորելու. բայց չգիտեմ արդեօք նա կատարե՞ց իւր խոստմունքը թէ ոչ։

«Դաւիթ-Խանը բնութեամբ ծանր էր և բարքով ու վարքով համեստ. նորա մտերիմ և հաստատ բարեկամութիւնն հանրածանօթ էր Իրանում. միեւնոյն ժամանակ մարդասէր էր եւ անշահասէր, ուստի եւ մահուանից յետոյ շատ աննախանձելի կայք թողեց, մինչդեռ այն ժամանակները կարող էր նա հարստանալ, ինչպէս նրա յաջորդ Եւրոպացի պալատական բժիշկներն, որոնք մեծ փարթամութեամբ էին վերադառնում իւրեանց հայրենիքը։»

Այսչափ է Շիրմազանեանի գրածն Տօքթ. Դաւիթ Խան Մկրտչեանի վերայ, որ կարծեմ բաւական տեղեկութիւններ կ'յաւելու Տօքթ. Վ. Թորգոմեանի գրածին վերայ, ուստի եթէ այն յաւելուածն «Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ ևս հրատարակել տայ, իւր արած կենսագրութիւնն ամբողջացուցած կը լինի միեւնոյն թերթի մէջ։

ՅՈՎՀ. ՔՀ. ՄԿՐԵԱՆ

Բերա 3/15 Յուլիս 97

☞ (*) Թաղիադեանի այդ նկարագրութեան մէջ յիշուած է Դաւիթ Խանի անունն այս բառերով. «Այլ մեծազնեայք տեղւոյն Նախագրաւ ունելով իւրեանց զԱսպետ նշանակիր Արհզական եւ Առեւծու, զԴաւիթ Խան Մկրտչեան Կարրեցի զԱրքունեաց բժիշկ. եւն.»։ Ինչպէս կ'տեսնուի Թաղիադեանց այս տեղ՝ Կարրեցի կ'անուանէ զԴաւիթ Խան. իսկ Աղֆուէրի մէջ «ծնեալ ի Շիրազ» կ'գրէ. թերեւս իւր հայրը Կարրեցի լինելով, «Կարրեցի Մկրտիչ» կոչուած լինի, և յետոյ այդ անունն նաեւ իւր որդւոյն տրուած։

Յ. Ք. Մ.

(**) Այժմ հնդեցաւ թուական մահուան Դաւիթ-խան բժշկին, զոր ենթադրութեամբ մինչեւ 1860—62 կ'երկարաձգէր մեր սիրելի Տքդ.ն Թորգոմեան, այսինքն՝ 1851 ին վախճանեալ է եղեր։ Յ. Ք. Մ.

ԿՈՎԿԱՍԻ ՍՈՒՄՀԱՆԴԱԿ

Տփղիսէ կ'գրեն Յունիս 22 թուով.

Պետերբուրգի բարձրագոյն դպրոցական հաստատութեանց մէջ հարցաքննութիւնները վերջացած լինելով, առաջ ենք բերում այն հայ երիտասարդների լիակատար ցուցակը, որոնք այս տարի աւարտել են իրանց ուսման ընթացքը։

Համալսարան. ա) Իրաւաբանական ֆակուլտետ՝ պ. պ. Եսայի Դոլուխանեան, Յովակիմ Յովհաննիսեան եւ Անտոն Քալանթարեան. բ (Մաթեմատիքական ֆակուլտետ՝ Պ. Յովսէփ Խանդամիրեան եւ գ) Բնագիտական ֆակուլտետ՝ պ. Մարգար Եղիազարեանց։

Տեխնօլօգիկական ճեմարան. ա) Մեքենայագիտական բաժին՝ պ. պ. Յարութիւն Երեմեանց, Ասատուր Շահինեանց, Հայկ Խաչատրեան եւ Սողոմոն Ռոտինեան. բ) Քիմիական բաժին՝ Վաղարշակ Խոյեցեան եւ Գեղամ Կոստանեանց։

Ճանապարհների հաղորդակցութեանց ճեմարան՝ Վարդան Պաստակեան։

Լեռնային ինժեներների ճեմարան՝ Արմենակ Սարգսեան։

Ճարտարապետների ճեմարան՝ Շահնազար Շահնազարեան։

—Թիֆլիզի զինուորագրական ատենի տեղեկութիւններից երեւում է, որ ներկայ 1897 թ. զինուորագրութեան ենթակայ են Թիֆլիզում, հայերից—257 հոգի, ռուսներից—125, վրացիներից—90, լեհերից—8, գերմանացիներից—6, մոլոկաններից—8, հրէաներից—17, բողոքականներից—2, պրուսացի—1, Ռուսիայի ներքին նահանգների մահմետականներից—13, ընդ ամենը 521։

— Երկրիս կառավարչապետի օգնական գեներալ լէյտենանտ Ֆրեզէի նախագահութեամբ կազմուած է մի առանձին յանձնաժողով, որ պիտի քննէ Կովկասեան քաղաքների ոստիկանութեան կազմակերպութեան խնդիրը, որպէս զի որոշուի թէ արդեօք անհրաժե՞շտ է քաղաքային եւ գաւառական ոստիկանական պաշտօնեաների թիւն աւելացնել, թէ ոչ, և պէ՞տք է աւելացնել նրանց ռոճիկները, թէ՞ ոչ։

—ԿՈՂԲԻՑ (Ղազախ) մեզ գրում են. Ամէն գարնան մեր կողմերում սկսվում են գողութիւններ եւ աւազակութիւններ, որոնց պատճառով եւ տեղական խաղաղ բնակիչները միշտ ահի ու դողի մէջ են գտնվում։ Սոյնպիսի չարաբաղդ վիճակ վերսկսուեցաւ և՛ այժմ։ Տեղական Տաղստանցի մահմէտական գողերի հետ ներկայումըս միացել են և՛ Սիբիրից փախած մի քանի արիւնռուշտ աւազակներ և երկու երեք խումբ կազմելով՝ սկսել են իրանց գողութիւնները, թալանելով և կողոպտելով ճանապարհներին պատահած անցորդներին. բնակիչները սարսափի մէջ են, իսկ աւազակները զինուորուած ամենավերջին սիստեմի հրացաններով։ Գիւղերի միմեանց հետ ունենալիք հաղորդակցութիւնները դրանց պատճառով դժուարացել են։

—ՆՈՐՆ ՏԵՂԻՑ.— Այս տարի մեր վիճակում այգիները, յուսալի է, որ լաւ լինին, մինչեւ այժմ Ֆող չկայ. մասնն էլ միջակ է. ո՛չ մի գիւղում տարափոխիկ հիւանդութիւն չկայ բնակիչների մէջ. այս տարի անասունները լաւ ձմռահան եղան. դրանց մէջ եւս չկայ հիւանդութիւն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ.— Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա և Մեծ Տէրութեանց դեսպանք այսօր պիտի վերսկսին հաշտութեան բանակցութեանց ի Թոփհանէ, ըստ այն որոշման որ տրուած է դեսպանաց առջի օրուան գումարման մէջ որուն ներկայ էր նաև Թէվֆիգ փաշա։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ.— Օսմ. կառավարութիւնն յունիս 9էն (Ն. Տ.) առաջ հեռաւէկալ շրջաբերականն ուղղեց Մեծ Տէրութեանց քով գտնուող օսմ. դեսպանաց.—«Յունաստան սահմանակցական յարաբերութիւնները չյարգելով և պաշտօնական դաշնագրութիւնները նկատողութեան չառնելով խելքին եկածը պահանջեց ու ըսաւ։ Թէ՛ ներքին և թէ արտաքին քաղաքականութեան կարգ ու կանոն չունի։ Հելլէն կառավարութիւնն իր բարոյական պարտաւորութիւնը կատարելէ զգուշանալով, լրջօրէն չաշխատեցաւ իր ժողովրդեան ապօրէն միտումներուն առաջքն առնլու։ Օսմանեան Կառավարութիւնը վերջին ծայր համբերելէ յետոյ, պատերազմ հրատարակեց՝ յարձակողական ընթացքի յանգցնող Յունաստանի դէմ։ Պատերազմի արդիւնքը աս եղաւ. որ Յունաստան բոլորովին յաղթուեցաւ, բայց օսմ. կառավարութիւնն ալ այդ պատճառաւ մեծամեծ զոհողութիւններ ըրաւ։ Յունաստան թէեւ բոլորովին յաղթուեցաւ, սակայն օսմ. կառավարութիւնը Մեծ Տէրութեանց փափաքանաց համաձայն թշնամութիւնները դադրեցուց։ Յունաստան այսչափ բաներու պատճառ ըլլալէ և օսմ. կառավարութիւնն ալ պատերազմի սախսելով յաղթական հանդիսանալէ յետոյ, պէտք է որ Յունաստան ասոր հետեւանքը տեսնէ։»

ՃԷՎԱՏ ՓԱՇԱ.— Ինչպէս երէկ ծանուցինք, նախկին Մեծ-Եպարքոս Ճէվատ փաշա հրամատար կարգուեցաւ Կրէտէ գտնուող օսմ. զօրաց։ Իգտամ մեծ գոհունակութեամբ ծանուցանելով այս անուանում, կ'ըսէ թէ Ճէվատ փաշա օսմ. տէրութեան կարող և իմաստուն պաշտօնատարներէ մին է։ Ճէվատ փաշա Եպարքոս ըլլալէ առաջ, երբ Կրէտէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամատար էր, փորձով ցոյց տուաւ իր կարողութիւնները։ Իգտամ յոյս կ'յայտնէ թէ Ճէվատ փաշա յաջողի վերահաստատել Կրէտէի անդորրութիւնն ու խաղաղութիւնը։

ԵՊԻՐՈՍԻ կողմն ընդամենը 60 վաշտ օսմ. զինուոր կ'գտնուին, որք երեք կիսաբաժնի բաժնուած են և իւրաքանչիւրին հրամատարներն են Շաքիր Օսման ու Հասան փաշաները։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ատեն Հելլենաց ձեռքէն առնուած ռազմամթերքներէն մաս մը երեք վակոնով երէկ իրիկուն Մաքրիգիւղ բերուելով յանձնուեցան վառօդարանին։

—Անցեալ գիշեր ալ 26 վակոն Սելանիկ հասան։

ԱՍԻՐ շոգենաւն, որ Վոլօ կ'գտնուէր, հրաման առաջաւ Բրէվէզա երթալու։

ԱՆՎԷՐՍԷ երէկ մայրաքաղաքս բերուեցան երկու թնդանօթ, ռումբեր և այլ ռազմական գործիներ, որք Թոփհանէի յանձնուեցան։

ՕՍՄ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ պատերազմական տուգանքէն զատ, 400,000 ոսկւոյ հատուցում կ'պահանջէ՝ Եպիրոսի մէջ Հելլենաց կողմէ գործուած վնասներուն համար.

ԹԵՍԱԼԻԱ.—Թուրք լրագիրք կ'ըսեն թէ Յունաստան սկսած է ճամբել՝ օսմ. յաղթութենէն առաջ Թեսալիոյ մէջ իր ունեցած բոլոր պաշտօնեաները։

ԼՈՆՏՈՆԷ կ'հեռագրեն թէ, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, Կրէտէի ապստամբաց կողմէ ընտրեալ պատուիրակութիւնն և ոչ մէկ դահլիճի կողմէ պաշտօնապէս պիտի չճանչցուի։ Կ'ըսուի թէ այս պատուիրակութիւն իրաւունք չունի ընդհանուր Կրէտացւոց անունով կարծիք յայտնելու։ Ապստամբաց այս ձեռնարկ բնաւ ազդեցութիւն պիտի չունենայ։

ՕՏԱՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒՔ.— Իտալական Օրանիա մարտանաւն անցեալ Դշ. Կրետէէ Սելանիկ ժամանեց։ Վէդեթ-ի-Վէօ մարտանաւն ալ Սելանիկէ Կրետէ գնաց։ Ռուսական Պէյդեր մարտանաւն Եշ. Իզմիր ժամանեց։

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ գաղթականաց խնամատար յանձնաժողովոյ դրամներն սպառած ըլլալով, կառավարութիւնն ուրիշ միջոց մը կ'խորհի անոնց պէտքերն հոգալու համար։

—Զինուորական պիտոյից վարչութեան հաշիւները քննուելով շատ մը զեղծումներ երեւան հանուեր են։

—Յունաստանի Նախարարաց վերջին գումարման մէջ Նախարարաց չորսը կարծիք յայտներ են պատերազմը շարունակելու, իսկ երեքն՝ հաշտութիւն կընքելու։ Առաջնոց մէջն են եղեր վարչապետն ու պատերազմական նախարարը։

ՀԱՆՆԵԱՍԷ կ'գրեն յուլիս 12 թուով.—Կրետէի ընդհ. ժողովոյ նախագահն ու փոխ-նախագահն և ատենադպիրը Կրետացւոց կողմէ փոխանորդ կարգուեցան Մեծ Տէրութեանց քով։

—Գանտիա, 13 յուլիս.—Ապստամբք կ'հակառակին չէզոք գօտիին ընդարձակման. Իսլամներն ալ այժմու շրջանակին մէջ չեն արածեր իրենց պնասուններն, որով նոր դժուարութիւններէ կ'վախցուի։ Քաղաքին մէջ ժանտատենդ ճարակած է։

ՏՕՔԹՕՌ
ՀՐԱՆՏ Փ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատէլֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—5 (ըստ Ե.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ.—Ինչպէս անցեալ օր ծանուցինք, կայս. Ուքազ մը վաւերացուց գործաւորաց աշխատութեան ժամերը սահմանող նոր օրէնքն որ յառաջիկայ յունուար 1 ին գործադրութեան պիտի դրուի։ Նախորդ կանոնագիր մը կը տրամադրէր որ աղայք 24 ժամու մէջ ութ ժամէ աւելի չաշխատին։ Նոր օրէնքն այս մասին փոփոխութիւն մը չէ ըրած և միայն չափահասներու կը վերաբերի, որոց աշխատութեան համար օրական տասն և մէկ ու կէս ժամ որոշուած է առաւաւելն։ Շաբաթ և տօներու նաւակատեաց օրը տասն ժամէն աւելի պիտի չըլլայ։ Կիրակի օրերն և տարեկան այն տասնեւչորս տօնի օրերն, որք նշանակուած են ռուսական տօնացոյցին մէջ, ամէն աշխատութիւն արգիլուած է, որով գործաւորք տարին 64 օր ունին հանգիստի համար։

—Երկու ճարտարագէտ Պաղավին և Ռոմանով արտօնութիւն ստացան ելեկտրաշարժ երկաթուղւոյ գիծ մը շինելու Սեվաստաբոլի և Եալդայի միջեւ։

—Ռուս կառավարութիւնը մէկ միլիոն րուպլիէ աւելի գումար մը տուաւ Մոսկուայի Համալսարանին, որպէս զի կենդանաբանական թանգարանին մէջ նոր տեղեր հաստատ ւին բազդատական անդամազննութեան, բուսաբանութեան և գեղարանութեան համար։ Ցատակաձեւերն արդէն պատրաստուած են։

—Յուլիս 7 ին Նիքոլա Ա. կայսեր ի յիշատակ կոթող մը կանգնուեցաւ Զարսքոյէ Սէլոյի երկաթուղւոյ կայարանին մէջ։ Այս գիծ, որ շինուած է նոյն կայսեր հրամանաւ, առաջինն է Ռուսիոյ երկաթուղիներուն։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ կայսրն, ինչպէս ծանուցուեցաւ, դահլիճին անդամներէն Պառոն Կաուչի և կոմս Կլայսբախի յանձնեց հաշտութիւն մը գոյացնել Չեխերու և Գերմաններուն միջեւ, որպէս զի Բրակայի մէջ ժողով մը գումարել կարելի ըլլայ՝ Պոհեմիայի մասին իրաւախոհութիւն մը ձեռք բերելու։ Նախարարք ընդունեցին այս պաշտօնն, որ շատ դժուար է՝ երկու տարրերու յարաճուն գրգռութեան հանդէպ. բայց հասկցուցին կայսեր թէ իր միջամտութիւնն անհրաժեշտ է գործն յաջողցընելու համար։

—Աւստրիոյ զանազան մասերուն մէջ, մանաւանդ ի Պոհեմիա անցեալ կիրակի Գերմանաց պատուիրակներ գումարումներ ունեցան բողոքելու Պատէնի կոմսին հակադրեման քաղաքականութեան և Պոհեմիայի մէջ լեզուաց հաւասարութեան յատուկ հրամանագրերուն դէմ։ Էկէրի մէջ (Պոհեմիա) ուր գումարումներն արգիլուեցան կառավարութեան հրամանաւ, աղմկալից ցոյցեր տեղի ունեցան։ Գերմանք փողոցները շրջեցան գերման ազգային երգն երգելով և գիրենք արգիլողներուն դէմ գաւազան ի ձեռին սպառնալով և երեսնին թքնելով։ Գերմանաց մեծ մասը ձերբակալուեցաւ։

ՓԻԼԻՊԵԱՆ ԿՂԶԻՔ.— Մանիլայէ կ'հեռագրեն թէ բազմաթիւ ընիկ զօրքեր դասալիք եղեր են։ Լաւատես լուրերու հակառակ, Մատրիտի թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ ապստամբութիւնը զսպուելէ շատ հեռու է։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ անգլ. ընդհ. հիւպատոս անուանեցաւ բրիտանական կեդրոնական Ափրիկէի արքայական պատուիրակ Սըր Հարրի Ճօնսդըն, որ հռչակաւոր երկրախոյզ մ'է և Անգլիոյ գաղթավայրերու պաշտօնէից ամէնէն նշանաւորներէ մին։ Նիասալանտի արշաւանքին վրայ իր տուած չահեկան տեղեկագիրը մեծ հռչակ հանեց եւրոպական մամլոյն մէջ։ 1858ին ծնաւ և աշակերտեցաւ Լոնտոնի արքայական քոլէճը։ 1882ին սկսաւ երկրախուզութեան՝ առաջին անգամ Քոնկօ ուղեւորելով։ 1884ին նախագահեց Քիլիմանճարոյի արշաւանքին, որոյ գործառնութեանց վրայ նշանաւոր հեղինակութիւն մ'ըրաւ։ 1885ին հիւպատոսութեան ասպարէզը մտաւ և այնայլ տեղեր պաշտօնավարելէ յետոյ բրիտանական կեդրոնական Ափրիկէի պատուիրակ կարգուեցաւ ի Զոմպա։ Մէկ քանի ամիս առաջ անձնական տկարութեան պատճառաւ արձակուրդով Անգլիա դարձաւ։ Ի վարձ իր ծառայութեանց ստացաւ Սըր տիտղոսն և Բաղանեաց պատուանշանի ասպետութեան աստիճանը։ Անկից ի վեր սկսաւ իրեն սիրելի բնաբանը տարածել որ է թէ անգլ. արեւելեան Ափրիկէն պէտք է ըլլայ Հնդիկներուն Ամերիկան։

ԱՆԿԼԻԲԱՆ ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԸ.—Ցարեւլեանի հանդէսներուն առթիւ Անկլիքան Եկեղեցին ևս պարապ չկեցաւ։ Աշխարհի ամէն կողմը գտնուող անկլիքան Եպիսկոպոսք ի Լոնտոն գումարեցան և Համանկլիքան մեծ ժողով մը կազմեցին։ Այս ժողով եկեղեցական ուրիշ ժողովներէ կ'տարբերէր այնու որ նոր վարդապետութիւն մը չհիմնեց, կամ արդէն գոյութիւն ունեցող վարդապետութեան մը նոր սահման չգծեց։ Վարդապետութեան խնդիրներով արդէն բնաւ չզբաղեցաւ, այլ միայն քննեց թէ աշխարհի ամէն կողմն Անկլիքան Եկեղեցին դեռ ի՛նչ բանի կըրնայ ընել հեթանոսներուն քրիստոնէութիւն սովրեցնելու և քրիստոնեաներուն՝ ճշմարիտ բարեպաշտութիւն եւ բարեգործութիւն։ Վերջին նիստերուն մէջ վիճաբանութեան դրաւ այս խնդիր թէ Անկլիքան Եկեղեցիին պաշտամունքն և ծիսակատարութիւնն անպատճառ միօրինա՞կ ըլլալու են, ինչպէս Անգլիացիք միշտ կ'պահանջեն, և թէ կարելի չէ՞ նոր պաշտօններ աւելցնել, և կեցածները տեղային պահանջումներու համեմատ փոփոխել։ Թործաւորներուն եւ գործատէրներուն միջեւ աւելի բարւոք յարաբերութիւններ հաստատելու խնդիրն ևս զբաղեցուց Եպիսկոպոսները, բայց ամէնէն պահպանողական թերթերն անգամ գրեցին թէ եկեղեցականները գործի մարդիկ չեն կրնար ըլլալ, և բաց ի քրիստոնէական եղբայրակցութեան ընդհանուր սկզբունքներէն և բարեգործական զգացումներէն, ուրիշ յանձնարարելիք բան մը չեն կրնար ունենալ տնտեսական հարցերու մէջ։ Ինչ որ ըլլայ սոյն վիճաբանութեան ելքն, աներկբայելի իրողութիւնը սա է թէ Համանկլիքան ժողովն ալ ամէն կողմ ցրուեալ անգլիական ազգին միութեան նոր ապացոյց մը եղաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Մ. Ստոյլով Հռոմ գտնուած ատեն մէկ քանի թղթակիցներու հետ տեսնուեցաւ։ Ֆէրտինանտ իշխանի մասին շրջած զրոյցներուն համար պուլկար վարչապետն ըսաւ թէ չաղակրատութիւն է և թէ իշխանն առ այժմ չի խորհիր վիճակի փոփոխութեան վրայ։ Ռուսիոյ և Պուլկարիոյ յարաբերութեան մասին Մ. Ստոյլով յարեց. — «Մենք անոր բարեկամութիւնը կ'ուզենք, ինչպէս կ'ընէն առաջնակարգ տէրութիւնք։ Բայց մեր նշանաբանն է. «Պուլկարիան Պուլկարներունն է»։ Մեր բոլոր դրացիներուն հետ ալ լաւ յարաբերութիւններ ունինք»։ Ֆէրտինանտ իշխանուհւոյն համար ալ ըսաւ թէ առողջական վիճակին պատճառաւ չէր կրցած Իտալիա գալ։ Անհիմն է այն լուր թէ հայրն արգիլած ըլլայ Հռոմ երթալու։

ՔՈՒՊԱ.— Հավանայէ կ'հեռագրեն թէ ապստամբք օգտուելով սպանիացի զօրաց դէպ յ'արեւելս երթալէն, յաջողեր են խոտորնակ շարժումով մը արշաւել Հավանայի նահանգը։ Ապստամբաց երկու գլխաւոր խումբեր Հավանայա գետակն անցեր են և այժմ կ'գտնուին նահանգին սահմանին մէջ։ Ապստամբաց օգնութեան եկող անձեր զէնքերով ու ռազմամթերքներով ցամաք ելեր են ի Սանդա-Քրուզ-Տէլ-Նորդէ և ուրիշ տեղեր։ Ապստամբապետ Մաքսիմօ Կոմէզ հրամայեր է բոլոր յարձակումներ ընել Հավանայի մօտ, որպէս զի Մ. Նահանգաց մէջ ապստամբութեան կուսակիցներուն եռանդը վառ պահէ։ Սպանիացի զօրքերէն 25,000ն հիւանդ են, որոց 7000ն Հավանայի հիւանդանոցներուն մէջ կ'դարմանուին։ Շատ տեղերու մէջ սպանիացիք ուտեստի նեղութիւն կ'քաշեն, ուրովհետեւ մատակարարները վճարմունք կանոնաւոր չեն։

ԲԱՐԻԶԻ մէջ հոյակապ չէնք մը կառուցուեցաւ իբրեւ առժամեայ ապաստարան տղայոց, ուր առժամաբար պիտի ընդունուին այն փոքրիկ տղաքներն որք իրենց հիւանդութեան և կամ իրենց մօր ծննդաբերութեան և կամ հիւանդութեան պատճառաւ անխնամ մնացած են։ Այս տեսակ ապաստանարան մը մէկ քանի տարի առաջ արդէն հաստատուած էր տիկին Բէլաամեէի կողմէ. բայց անբաւական նկատուելով նոր մը կառուցուեցաւ աւելի ընդարձակ և առողջապահական ամենակատարեալ պայմաններով։ Ի մօտոյ բացումը տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւորապէս։ Տին. Ժիւլ Սիկֆրիտի նախագահութեամբ կազմեալ մասնաժողով մը հանգանակեց շինութեան ծախքը։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՀՌՈՄ, 15 յուլիս.— Յուլիս 14ի տօնին առթիւ Ֆրանսայի դեսպանը ֆրանսական գաղթականութեան շնորհաւորութիւններն ընդունելուն առթիւ, բանախօսութեան մը մէջ ըսաւ թէ Ֆրանսայի ու Իտալիոյ մերձեցման գործը կանոնաւորապէս կ'ընթանայ։ Յոյս յայտնեց թէ ամէն կողմէ բաղձացեալ նպատակն իրագործուի։

ԲԱՐԻԶ.—Զօրքի մը նայելով, Քոր-

Նէլիուս Հէրց խոստովաներ է թէ ինքն է հեղինակը՝ Բանամայի գործին վրայ յայտնութիւններ խոստացող նամակին։ Քորնէլիուս Հէրց ըսեր է քննիչ յանձնաժողովին կողմէ իր մօտ զրկուած պատուիրակներուն թէ պատրաստ է գիտցածն ըսելու, եթէ քննիչ յանձնաժողովոյ տասնեւօթն անդամք իրեն մօտ գան իր յայտարարութիւններն իմանալու։

ԼԱՅՊԱԽ.—Այս առտու գրեթէ ամբողջ Քարնիոլէի մէջ երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեցան վեց երկվայրկեանի չափ։ Ի Լայպախ համանուն գետին ձախ կողմը գտնուած տուներու մեծ մասը վնասուեցաւ, ինչպէս եղած էր 1895ի երկրաշարժին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Երեսփ. ժողովն երկրորդ ընթերցմամբ առանց վիճաբանութեան ընդունեց նաւային չինութեանց օրինագիծը։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Սքուբշինան վաւերացուց Սերպիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ կնքեալ առեւտրական դաշնագիրը։

—Սքուբշինայի նստաշրջանը տասներկու օրէն աւելի պիտի չտեւէ։ Գումարման գլխաւոր նպատակն է յաւելուածական վարկի և հանրային պարտուց փոփոխման օրինագծին քուէարկութիւնը։ Այս օրինագիծը քննելու համար կազմեալ յանձնաժողովն իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ վաղը։

ՀՌՈՄ.— Երեսփ. ժողովն որոշեց մինչեւ նոյեմբեր յետաձգել Ամիլքարէ Չիբրիէանիի ընտրութեան խնդրոյն վիճաբանութիւնը։

—Երեսփ. ժողովոյ խորհրդարանական արձակուրդն այսօր սկսաւ։

ՎԻԷՆՆԱ.— Չեխերու և Գերմաններու անհաշտ ընթացքին պատճառաւ, քաղաքական կացութեան դժուարութիւնք օր օրի կ'ծանրանան։ Նախարարական փոփոխման զրոյց կայ, զի Պոհեմիոյ գործերը շուտափոյթ լուծման պէտք ունին։ Կ'ըսուի թէ կրթական նախարար Պառոն Կաուչ պիտի յաջորդէ Պատէնի կոմսին։

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԻՒԵՈՐՔ, 16 յուլիս.— Ճարոն նոր ծանուցագիր մը տուաւ Մ. Նահանգաց, բողոքելով Հավայի կղզւոյն միացման դէմ։ Այս երկրորդ ծանուցագիր մեծ մտահոգութիւն պատճառեց Ուաշինկդընի քաղաքական շրջանակաց մէջ։ Միացման կուսակիցք կ'պահանջեն որ Ուաշինկդընի դահլիճն առանց ժամանակ կորսնցնելու վաւերացնէ Մ. Նահանգաց և Հավայի միջեւ կնքեալ պայմանագրութիւնը։ Սպանիոյ և Ճարոնի դաշնագրութեան հաւատացողներու թիւն օր օրի կ'աւելնայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Վիքդորիա թագուհին երկու երեք օրէն Ուէնտսորէ Օսպըրն պիտի երթայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւմիւշճինայէ (Աղբ. Պոլսոյ թիմ) հետաքրքրաշարժ գեղծումներ կ'ծանուցուին մեզ։ Որբերուն համար զբրուածներէն զգածեալ, տեղացիք 31 ոսկի հաւաքեր են՝ Ս. Պատրիարք Հօր տրամադրութեան ներքեւ դրուելու համար։ Տեղւոյն թաղական ատենը, նկատելով որ եկեղեցին պարտք ունի և թէ եկեղեցիին մէկ կողմը փլելէ կ'սպառնայ և ծախքի կ'կարօտի, նոյն 31 ոսկին վար կ'դնեն իբրեւ ժողովրդեան մասնակցութեան բաժինն այս ծախքերուն համար, և կ'ըսեն ժողովրդին որ եթէ որբերուն համար դրամ ղրկել կ'ուզեն, նորէն հաւաքեն, նորէն ղրկեն։ Ինչպէս կ'տեսնէք, այս թաղականներ, կատարելապէս «չուկայի մարդիկ», կ'նմանին խորամանկ պանդոկապետներու, որք պարտականին դրամն, ինչքն ու ստացուածքն ո՛ւր որ գտնեն՝ կ'գրաւեն կ'իւրացնեն, իրենց առնելիքին սեպելու համար։ Արդ՝ տես որ հանրային գործերուն և մարդասիրական ձեռնարկներուն մէջ «չուկայի» բարքերը բանի մը օգտակար չըլլալէն զատ, ժողովրդին նուիրատուութեան աղբիւրն իսկ կ'ցամքեցնեն։ Աւելի ետքը շատ միամիտ ըլլալու են Կիւմիւշճինցիք, եթէ հինգ փարա անգամ վստահին այսպիսի բանգէտ և ճարտար թաղականներու։—Աւելին կայ։ Կիւմիւշճինայի դրացի Իսքէչէ աւանին մէջ ալ Կիւմիւշճինացի բարեսէր ազգային մը մանչ յանուն որբոց հանգանակութեան մը կ'ձեռնարկեն, և 10 ոսկի կ'հաւաքեն, զոր կ'բերեն միամտաբար Կիւմիւշճինայի թաղականներուն կ'վստահին՝ քաղաքին մէջ կատարուած հանգանակութեան հետ մէկտեղ Ս. Պատրիարք Հօր ղրկելու համար։ Մեծանուն թաղականները նկատելով որ Իսքէչէ Կիւմիւշճինայէ կախում ունի, նկատելով նաեւ որ հանգանակութիւնն ի

ձեռն կիւմիւլճինացիներու կատարուեր է, նոյն 10 ոսկին ալ կ'անկնի հոյակաւոր պարտքին ա'յն եկեղեցին ուր ո'չ իսկ աղօթել կուգան Խոքէչէցիք։ Ալ ասոր ի՞նչ կ'ըսէք։ Զէ° մի որ Թաղական և մէնծ-աղայական ճարպիկութիւնը մեր մէջ իր կատարելութեան հասած է։ Մինչև որ այս աղտոտ բարքեր չվերնան մեր ազգային գործերուն մէջէն, ազգային հաստատութիւնք չունին առնելիք չունին, և բարեգործական ձեռնարկներն ալ միշտ կաղն ի կաղ պիտի ընթանան, վստահութեան պակսութեամբ։

—Երէկ Ս. Պատրիարք Հայրն Ազգ. Հիւանդանոց գնաց նորեկ 27 որբերը տեսնելու։ Իրեն հետ էին Սեթեան և Թելեան էֆ.։

—Երէկ, կէսօրէն ետքը Տ. Բարգէն վարդ. Միհրան էֆ. Տէր Ներսէսեանի հետ Մէքթէպ չոգենաւը գնաց, Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ ողջերթ մաղթելու Պապական նուիրակ Մօնսէնեօր Պօնէդդին, որ Եւրոպա կ'ուղևորի օդափոխութեան և ապաքինման համար։

—Սկիւտարի Աղքատախնամ ընկերութեան Տնօրէն Խորհուրդն իր միամեայ պաշտօնավարութեան շրջանը լրացուցած ըլլալով, հրաժարական տուած է Սկիւտարի երեք միացեալ Թաղերու Թաղ. Խորհրդոց, որք միացած են յաջորդի ընտրութեան ձեռնարկելու։

—Մանիսայէն Մ. Խ. Երկանեան էֆ. մեզ կ'գրէ յուլիս 2/14 թուով թէ Բէ-ղանդինի մէջ ծանուցուած Վարագայ Վանքի Որբանոցին մէջ որբ մը պահելու ծախքն իր վրայ կ'առնու։ Եթէ յաջողի բարեկամներէ նպաստ հաւաքել, երկու որբ պիտի խնդրէ, բայց առ այժմ այն մէկ որբին ծախքն ամսէ ամիս Բէ-ղանդինի Իզմիրի գործակալին միջոցաւ մեզ պիտի ղրկէ։ Երկրորդ նամակաւ պիտի ուզէ Մանիսայի ազգայնոց անուամբ պահուելիք որբին անունը, մականունն և ընտանեկան համառօտ կեանքը։—Այս վերջին կէտը կ'յանձնենք Վարագայ Վանքի Որբանոցին Նորակազմ Հոգաբարձութեան ուշադրութեան։

—Ռոտոսդոյէ մեզ կ'գրեն թէ Ս. Պատրիարք Հօրն օրհնութեան գիր մը ուղղելով Ռոտոսդոյի Որբանոցի խնամակալութեան, յանձնարարած է որ առաջ բանալ Որբանոցը։ Խնամակալութեան անդամք, Ն. Ամենապատուութեան խօսքերէն խրախուսուած, կրկնապատկած են իրենց ճիգերն, և յուսալի է որ մօտ օրէն բացուի Որբանոցը։

—Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ անդամք խմբովին հրաժարած են։ Սահմանադրապէս Թաղ. Նոր Խորհրդոյ ընտրութեան համար, Պատրիարքարանէն հրահանգ ղրկուած է Տ. Յուսիկ վարդապետի։

— Խառն Ժողովոյ վերջին նստին մէջ եկեղեցական և աշխարհական անդամոց լիակատար համաձայնութեամբ որոշուեր է եկեղեցական կարեւոր խնդրոյն նկատմամբ պատրաստուած Թղթիկները մատուցանել Բ. Դրան։

—Բալուի Ս. Լուսաւորիչ վանքին մէջ ազգ. Որբանոց մը հաստատել ձեռնարկած է տեղւոյն Առաջնորդարանը։

— Հաճընէ առնուած թղթակցութենէ մը կ'տեղեկանանք թէ համաձայնութիւն գոյացեր է Հայոց Առաջնորդարանին և Միսիոնարաց միջեւ՝ Որբանոց մը հաստատելու համար քաղաքին Ս. Յակոբայ վանքին մէջ, ուր պիտի դաստիարակուին հայ որբեր, համաձայն տրամադրութեանց Պատրիարքական շրջաբերականի, այսինքն որբերուն պիտի ուսուցուի Հայ. Եկեղեցւոյ դաւանանքն և հայ լեզուն, ու կիրակի օրեր որբերն եկեղեցի պիտի տարուին։

— Ցայտնի է թէ Երուսաղեմայ Ս. Աթոռին յատուկ գանձանակներ յատկացուած են մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց մէջ և տարեկան արդիւնքը կ'ղրկուի Երուսաղէմ։ Քանի մը Թաղերէ ղրկուած ըլլալով այդ գանձանակաց արդիւնքն, Երուսաղեմայ Ս. Պատրիարքը կոնդակներ ուղղած է այդ Թաղերու հոգեւոր պաշտօնէից՝ օրհնելով նուիրատու ժողովուրդը։

—Տէր,—Ձեր երեկուան թուով կը հրատարակէք ի լրոյ թէ ես ևս դրուած եմ ի չարս ընտրելեաց կրթական այցելու տեսչութեան պաշտօնին։—Ամէն նկատում ի բաց թողլով՝ կարծեմ բաւական է միայն յայտարարել թէ, իբրեւ անդամ Համարատու մարմնոյն (Ուսումնական Խորհրդոյ) այդ կարգի պաշտօն պատշաճ չէ ինձ ստանձնել։ Յետոյ և ատոյգ չէ լուրն։ Երկտողիս հրատարակութիւնը խնդրելով՝ եմ.

Յ. ԴՈՒՐԵԱՆ (*)

(*).—Դուրեան էֆ. թեկնածու չէ այս պաշտօնին՝ այդ ուրիշ խնդիր։ Բայց անդամ մը սոյն պաշտօնն ստանձնելէն ետքն Ուսումն. Խորհրդէն հրաժարելն՝ աշխարհի ամէնէն դիւրին ձեռնկերպութիւնը պիտի ըլլար կարծենք։
Ս. ԽՄԲ.

—Բաղէչցի Պօօչենց պատուելիի քահանայական ձեռնադրութիւնը Կրօն. Ժողովոյ Ատենապետ Գրիգորիս եպիսկոպոս Յովհաննէսեանի յանձնուեցաւ։

—Ցառաջիկայ կիրակէ, յուլիս 6, Գիւմ Տփոյ Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ որ Ս. Եկեղեցւոյս տօնախմբութիւնն է, նորա հիմնադրին բարեյիշատակ Նէվրուզեան Ցարութիւն Ամիրայի և իր գերդաստանին հանգստեան հոգւոյն համար ըստ սովորութեան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն բարեհաճած լինելով իր ներկայութեամբ պատուել եկեղեցւոյ հանդէսն (*), քարոզ խօսելով պիտի մխիթարէ բարեպաշտ ժողովուրդն։

Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր — Ատենապետ
Թ. Մոռուքեան — Ս. Լալճինճեան
Նէշ-Թիւզ, 5 Յլս. 97.

(*). —Այս ռամիկ բացատրութիւն աշխարհական հանդէսներու համար կը գործածուի։ Հոգեւոր հանդէսներու համար անվայել է։ Թաղ. աղանէրէ կը խնդրուի որ չափ մը դնեն չողոքորթութեան։ Ծ. ԽՄԲ.

Սկիւտարէ կ'գրեն մեզ. —Պէրպէրեան վարժարանի տարեկան հանդէսը կիրակի տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Տ. Գրիգորիս Սրբազանի, որ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ եկած էր։ Ներկայ էին Տ. Բաբգէն և Խսրով վարդապետներն և աշակերտաց ծնողքներէն և նախկին շրջանաւարտներէն ոմանք. հանդէսն սկսաւ դպրոցական երգով մը՝ ապա յանուն վարժարանին Տեսչութեան Պետրոս էֆ. Կարապետեան համառօտ բանախօսութեամբ մը պարզեց վարժարանին միամեայ ընթացքը, վեր հանեց թէ ի'նչ նպատակաւ վարժարանի գործն ստանձներ են ևն.։ Կարդացուեցան աշակերտաց վիճակացոյցները։ Վարժարանին երաժշտութեան ուսուցիչ Խօրասանճեան էֆ. դաշնակի վրայ քայլերգ եւ դպրոցական երգեր կ'նըւագէր երբեմն, աշակերտաց ընկերակցութեամբ։ Պատուոյ մրցանակի արժանացան Երիցագոյն դասարանէն՝ Լեւոն Մառանկօզեան, Առաքել Առաքելեան. Երէց դասարանէն՝ Բարսեղ Բէշիչեան, Կոպեռնիկ Պէզազեան. Կրտսեր դասարանէն՝ Յակոբ Սարգիսեան, Մարտիրոս Մուշթաքեան, Լեւոն Ճէզվէճեան, Մկրտիչ Շամլեան, Հրանդ Ասատուրեան։ Կրտսերագոյն դասարանէն՝ Մատթէոս Փափազեան, Խսրով Խաբբուճեան, Հրանդ Նազարեան, Կարապետ Հանէսեան. Երախայից Գ. բաժանում՝ Մանուկ Աճէմեան, Հրանդ Գալֆայեան, Գրիգոր Ալէմթճեան. Երախայից Բ. բաժանում՝ Սիմոն Ալաճաճեան, Ցիրան Տէմիրճաքուլեան. Երախայից Ա. բաժանում՝ Միհրան Էլվանեան, Եդուարդ Տանճիկեան։ Պէրպէրեան վարժարանն այս տարի մէկ ընթացաւարտ միայն ունեցաւ, Լեւոն Գալուստեան Կ. Պոլսեցի, որ երբ հանդէսին սրահը մտաւ հանդիսականաց կողմէ ծափահարուեցաւ. իր վկայականն ստանալէ յետոյ յուզիչ ճառ մը արտասանեց և իր երախտագիտութիւնն յայտնեց վարժարանին հիմնադիր տիրոջ որուն արդէն չատ բան կը պարտէր. Տեսչութեան կողմէ Կարապետեան էֆ. պատասխանեց յանուն հիմնադիր տիրոջ որ քսան տարի իր պերճախօս լեզուաւ այնքան ընտիր սկզբունքներ աւանդած էր իրենց։ Վերջին խրատ մ'ալ տուաւ, պարկեշտ, յարատեւ աշխատող, գործունեայ եւ պատուաբեր անդամ մ'ըլլալու Ազգին եւ արժանաւոր սան Պէրպէրեանի։ Ապա Երիցագոյն դասարանէ Լեւոն Մառանկօզեան իր շրջանաւարտ ընկերոջ «Երթա'ս բարեաւ» ըսաւ.—Նախագահ Սրբազանը Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ քաջալերական խօսքեր ըսաւ, և շնորհակալութիւն յայտնեց Տեսչութեան որ անվեհեր վառ կ'պահէ ազգ. միակ գիշերօթիկ բարձրագոյն ուսումնարանն. այս հաստատութիւն 20 երկար տարիներու յոգնութեանց, չարաչար աշխատութեանց արդիւնք է և ամէն իրաւունք ունի պահուելու։ Օրհնեց և գովեց հիմնադիր ջերը, թուեց անոր ազնիւ հանգամանքներն, յաջողութիւն մաղթեց անոր, որ ուսուցչական ասպարէզին մէջ այնքան լաւ արդիւնքներ տուած էր։ Օրհնեց և յաջողութիւն ու յարատեւութիւն մաղթեց վարժարանին Տեսչութեան և ուսուցչական մարմնոյն ապագային համար ևն։ Հանդէսը Ցէրուեանի աղօթքով վերջացաւ։ Վարժարանին վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ օգոստ. 25ին իսկ դասախօսութիւնք սեպտ. 1ին պիտի վերսկսին։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ (Ռոտոսդօ.) — Այսօր նորէն գրուեցաւ նոյն տեղ։— Եթէ տեղ գտնենք՝ հրատարակիլի (2)։

ԼՕՄ-ԲԱԼԱՆՔԱ. — Գիրքերը ղրկուեցան 9.50 ֆր.ի արժէքով. թղթատարի ծախք՝ 1.40 ֆր։ Ձեր առնելիք մնաց 9 ֆր. 50 ս։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ (Ատան.) — Վճարուեցաւ ի ձեռն դեղագործին։ — Միւս հաշիւէն՝ 1/2 ոսկի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին նոյն մզկիթը գնաց և կատարեց ուրբաթու աղօթքն, յետորոյ կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին ռուս դեսպանատան նաւային կցորդն և ռուս կարմիր Խաչէն տասներկու անձ, ամերիկեան դեսպանատան Ա. թարգմանն ու զինուորական կցորդն, Հռոմի ճաբոնական դեսպանատան զինուորական կցորդն և ուրիշ օտարազգիներ։ Ներկայից ոմանք սեննեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայս. ձեռնարանաց։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպանն ու դեսպանուհին Բէ. վիւքեր Պէօյիւքտէրէի ամառանոցին մէջ սեղան մը պիտի տան ի պատիւ Ռուսիոյ դեսպանին ու դեսպանուհւոյն։ Հրաւիրուած են նաեւ Անգլիոյ, Գերմանիոյ և Իտալիոյ դեսպանք ու դեսպանուհիք։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի զինուորական ճիւղին տնօրէն կարգեցաւ Աճմի փաշա։ Նոյն վարժարանին մէկ քանի պաշտօնեայք ալ փոխուեցան։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ առջի օրն երկրաշարժի սաստիկ ցնցում զգացուեր է։

ՊԱՐՍԻԿ դեսպան Միրզա Մահմուտ խան, որ Եւրոպա գնաց, վաղը մայրաքաղաքս կ'դառնայ։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄ. —Օսմ. Պանքան արտօնուեցաւ 500,000 մէճիտիյէ երկուքնոց և քառասուննոց մանր դրամ վերածել՝ առաջինէն երկու և երկրորդէն երեք միլիոն։ Մալյէի, Օսմ. Պանքայի և Հանրային Պարտուց վարչութեան կողմէ մէկ մէկ պատուիրակ փողերանոցին մէջ պիտի հսկեն մանր դրամներու պատրաստութեան։

ՊՈԼՍՈՅ ապահովութեան սնտուկն որոշեց հարիւրին չորս տոկոս տալ՝ երեք ամսէ աւելի պայմանաժամով իրեն յանձնուած դրամներուն համար։ Այս երեք ամսուան մէջ ետ առնուած գումարներուն տոկոս պիտի չվճարուի։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷ մեզ կ'գրեն Յլս. 2 թուով. — «Անցեալ կիրակի օրուան Տռամի մասին տրուած լուրին մէջ, Մուհարրէմի համար ինքզինք զարկաւ գրուած էր. ուղիղն այս է որ ոստիկանները զարկած են Մուհարրէմը, առաջին հարուածն ոստիկան Րիզա չաւուշը տալով։

ԿԷՅՎԷԻ ԴԸՆՃԸԼԱՐ գիւղէն մեզ կը գրեն Յլս. 2/14 թուով. — «Ուրախ ենք լսելով որ Յովհաննէս Ասատուրեան անուն համետագործը խեղդամահ ընող անձինք վերջապէս ձերբակալուած են՝ շնորհիւ Ադ-Հիհասի միւտիւրին ճարտար հարցաքննութեան, և չղթայակապ ղը'կուած են ի Կէյվէ։ Առ այժմ երկու հոգի միայն բռնուած են և կ'յուսանք որ միւսներն ալ բռնուելով արդարութեան յանձնուին։

«—Ադ-Հիսարի մէջ Ազգ. մենծ աղայի մը և նամակագիր Յովհաննէսի միջեւ պատահած տարօրինակ դէպքը Կէյվէի կառավարութիւնն իմանալով կանչած է յիշեալ երկու անձինք, մենծ աղան իբր տուգանք կ'վճարէ 4 հատ մէճիտ, սակայն խնդիրը դատի կ'միայ, վախճանին սպասենք։

«—Գիւղիս բնակիչներէն Ցարութիւն և Յակոբ անուն անձանց միջեւ վէճ մը կ'ծագի՝ որ քիչ յետոյ կռուի փոխուելով Ցարութիւն իր դանակը կ'փորձէ հակառակորդին կողը խոթել, բայց Յակոբ իր ձախ ձեռքը դէմը բերելով դանակը կ'մտնէ արմուկն. ասով գոհ չըլլալով Ցարութիւն խոշոր քար մը նետելով Յակոբի ոտքին կրունկին վերեւ դուրս ցցուած ոսկորիկը կ'կոտրէ. այնպէս որ խեղճը ձախ թեւէ ու ոտքէ վիրաւոր անկողնոյ կ'ծառայէ։ Իսկ Ցարութիւն նոյն անձին դէմ դատ բանալու համար Կէյվէի կառավարութեան ներկայացած միջոցին կ'ձերբակալուի ու բանտ կ'դրուի։ Ասոնց վէճի պատճառն է անասնոց աղբ, թըրիք՝ զոր Յակոբ աղէն անդէն ժողուած կ'ըլլայ և Ցարութիւն ալ կը գողնայ։ Թրիքի համար ալ մարդասպանութիւն կ'ըլլա՞յ եղեր։»

ԻՊՐԱՒԼԻ օսմ. հիւպատոս Ցիմիդրաքի էֆ. երեկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՑ Ցունաց Նախորդ Պատրիարք Տ. Նիկոդիմոս առջի օրը Պէօյիւքտէրէ գնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ռուսիոյ դեսպանին։

ՃԻՏՏԷԻ մէջ երկու օր է ի վեր ժանտախտի դէպք չէ պատահած։

ԱԼԱՇԷՀՐ-ԻՒՇԱԳԻ երկաթուղւոյ գծին շինութիւնը մէկ ամսէն պիտի աւարտի։

ՖԷՐԻԳԻՒՂԻ լատին գերեզմանատան շրջակայ Թաղերու բնակիչք խնդրեցին առողջապահական վարչութենէն որ այդ գերեզմանատունն ալ կից վերցուի՝ հանրային առողջապահութեան վնասակար ըլլալուն համար։ Խնդրուեցաւ գերեզմանատան հոգաբարձութենէն՝ որ Ֆրանսայի դեսպանին հովանաւորութեան տակ կ'գտնուի՝ խնդիրը կարգադրել հանրային առողջութեան օգտակար եղանակաւ։

ԱՅԳԻՆԵՐ. — Իզմիրէ կ'գրեն թէ Այտընի նահանգին մէջ 500,000 արտավար այգի վարակուած են տեսակ մը հիւանդութեամբ։ Նահանգին այգիներու ընդհ. տարածութիւնն է 1 միլիոն 500,000։

ԻԶՄԻՐԻ ֆրանսական հիւպատոսը Տրապիզոն փոխադրուած և անոր յաջորդած է Մ. Տըվանդի։

—Իզմիրի քարափանց ընկերութեան ընդհ. ժողովն որոշեց 5. 85 ֆր. շահաբաժին վճարել ընկերներուն, իսկ 4.95 ֆր. միւս բաժնետեարց։

ԱՐԿԱԾ. —Երէկ Սարայ Պրունի առջեւ ձկնորսի նաւակ մը ընկղմեցաւ օդին սաստկութենէն։ Ձկնորսը Նիքոլա հազիւ ազատեցաւ խեղդուելու վտանգէն։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 16 յուլիս. — Երեսփ. Ժողովը վիճաբանեցաւ Մ. Քավէնեաքի ծրագրին վրայ, որով կ'առաջարկէ եկամուտի վրայ տուրք, առանց ի բաց հանելու ֆրանս. արժեթուղթերը։ Անոր աղդու ճառին նոյնքան աղդուաւ պատասխանեց Մ. Քոշըրի (ելմտական նախարար), որ սկզբունքին յաղթութիւնն ընդունելով հանդերձ գործադրութեան նեղացուցիչ դժուարութիւնը պարզեց։ Ծրագիրն 249ի դէմ 282 քուէով մերժուեցաւ։

—Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ այսօր ընդունեց Բեդերսպուրկի քաղաքապետն, որուն հետ երկարօրէն տեսակցեցաւ իր յառաջիկայ ուղեւորութեան վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսեր ի Ռուսիա ուղեւորութիւնը վերջնապէս որոշուեցաւ։ Օգոստ. 7ին (Ն.Տ.) Հոլէնզօլլերն զրօսանաւով Կրօնշդատ պիտի երթայ։ Օգոստ. 11ին Ռուսիայէ պիտի մեկնի։

ԼՈՆՏՈՆ. —Նիւ Եորքէ կ'հեռագրեն թէ Մ. Նահանգաց տնտեսական կացութիւնն չատ անհաստատ է։ Ամբողջ երկրին մէջ խիստ յուզում կ'տիրէ, թէև Մր. Մաք Քինլիի հրաժարման լուրը կ'հերքուի, և սակարանի խաղ մը կ'կարծուի։

ՍԵՂԱՆԱԽՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		23 35 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	23 39
Ամէնէն վար գին	»	23 31
Ռումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.		109 25
Ամէնէն բարձր գին		109 62 1/2
Ամէնէն վար գին		109 —

ԲԱՑՈՒՄ, 5 Յուլիս

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		23 35
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.		109 25
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	13 20
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 07
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 10
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 01
Թրամուէյ բաժնեթ.		682 20
» ժուխանէ		235 —
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		496 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	330 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	457 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան Օ. Ո.		5 —
» մէկ ամսուան »	»	— —
Ռում. երկ. ութ օրուան »	»	— —
» » մէկ ամսուան »	»	— —

ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	ղրշ.	87 11
Անգլիական ոսկի	»	109 35
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 08
Ռուպլի թղթադրամ Օ. Ո.		8 58

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		109 1/2
Փարիզ 3 » ֆր.		22 95
Ֆիօրին մանտա	»	10 87 1/2

ՏՈՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), [illegible]։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Ջըղալաճեանց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Խրիստվէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Յուլիս

Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Ա. Ա. Ո.		66 —
» » » Բ.	»	37 75
» » » Գ.	»	22 50
Դ.) բաց.	»	21 63
) գոց.	»	21 63
Փոխառութիւն Գասապա	»	82 50
» Օսմ. 3 1/2 %	»	98 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 56
Այտընի երկաթուղի	»	15 —
Եգիպտական Միացեալ	»	107 —
Անգլ. քոնսոլիտէ Գ. Կ.	»	112 81
Հելլենական 5 %	»	24 50
Մօնօբօլ հելլենական 4 %	»	27 50
Ռանթ » 4 %	»	21 —
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	98 —
» Նոր » 6 % 1892	»	96 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 250
Դրամազեղչ	»	2 —

ՎԻԷՆՆԱ, 16 Յուլիս

Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47 65
» Լոնտոնի վրայ	»	119 90
Ռումէլիի երկաթուղի	»	60 10
Օսմ. Ռէժի	»	161 50

ՓԱՐԻԶ, 16 Յուլիս

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ֆր.	21 90
) գոց.	»	21 85
» » » Բ.	»	— —
» » » Գ.	»	22 70
Ռումէլիի երկաթուղի	»	111 —
Բախօութզէ	»	— —
Մաքսատուն	»	— —
Օսմ. Ռէժի	»	340 50
Օսմ. Կայս. Պանքա Դ.Կ.	»	566 50
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	104 50
Քրէտի Լիօնէ	»	777 —
Պանք տը Բարի	»	860 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3215 —
Եգիպտական Իւնիֆիէ	»	— —
Իտալական Ռանթ	»	94 17
Սպանիական արտաքին	»	62 43
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 105
Դրամազեղչ	»	2 —

ՊԵՐԼԻՆ, 16 Յուլիս

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	92 20
Ռումէլիի երկաթուղի	»	112 —
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	90 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 300

ԱՆԳԼԻՈՅ Պանքային չաբաթական հաշուեկշռէն կ'երեւի թէ մետաղադրամն աւելցած է 11,000, առեւտրական թուղթերը պակսած են 288,000 եւ պանքատոմսերու պահեստն աւելցած է 258,000, որով պահեստից համեմատութիւնն է 49.88%. անցեալ չաբթու էր 49.37%։

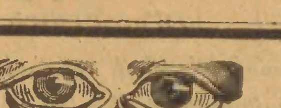

Դաստիարակութեան սկզբունք, 2 հատոր 10. Դաստիարակութիւն աղջկանց, Թարգմ. գերմ. 5. Դաստիարակութիւն աղջկան, Ֆենելոնի 15. Դաստիարակութիւն Մարց էմէ Մարդէն 10. Դաստիարակութիւն 5 ղրշ։

ՏՔԴ. ՃԻԼԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ կանանց, ծննդաբերութեան և մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 4, Միսք փողոցի գլուխն, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 23—30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի նախկին տեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պարսիկ ծխավաճառին վերի յարկը։ Կէսօրէն վերջը Բերա Կալաթա-Սէրայի վարժարանին դիմաց Թիւ 200 ապարթըմանն Ա. յարկ Թիւ 3։ Վկայեալ եւ ծանօթ ատամնաբոյժն յանձն կառնու ակռայի վիրաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին Թմրեցուցիչ դեղերով։ Նոր դրութեամբ կը պատրաստէ բերնի եւ դէմքի յարմար քառւչուի. ոսկեայ եւայլ նիւթերու վրայ նուրբ եւ թեթեւ արհեստական ակռայ։ Դիմողք գոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Դչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 2—25

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տոքթ. Գրիգոր Ասլեան իր բնակութիւնը Մաքրիգիւղ Սագըզ-Աղաճ Ֆըրէնկ Քիլիսէսի փողոց Թիւ 20 տունն հաստատած ըլլալով, ըստ առաջնոյն ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի Դում-Գափու Սթամիօն Ճատտէսի Զարիֆեան էֆ.ի դեղարանն, ամէն Եչ. ձրի. իսկ առաւօտ և երեկոյ Մաքրիգիւղ Արդարեան էֆ.ի դեղարանն և կամ իւր բնակարանն իրեն դիմող հիւանդները կ'դարմանէ. ամէն Դչ. կէս օրէն վերջ ձրի յիշեալ դեղարանին մէջ։ Մասնաւոր դարման ներքին և արտաքին հիւանդութեանց և ծննդական գործարանաց։ 5—10

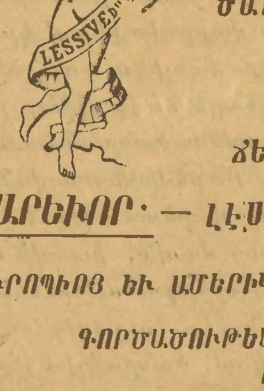

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ԵՒՆ. ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ
ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ
ԾԱԽՔԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԱԿԱՆՆԵԽՈՒՄ
ԿԱՐԵՒՈՐ. — ԼԷՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ
ԵՒՐՈՊԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ՔԻԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄ
ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՊԸ՝ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՔԷԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեղ և ի մասնաւորի՝
ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ
Կ. Սուրէնեան՝ Կամուրջին գլուխը և Գատը գիւղ.
«Պիւ պիր Զէչիտ» Պահճէ Գաբու.
Դեղարան Գասապեան Պահճէ Գաբու.
» Ծաննի՝ Կամուրջին գլուխը.
ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ
Պօն Մարշէ՝ Բերա.
«Էքօնօմիք» Սօսիէթէ Գօ-Օբէրաթիվ.
«Ալաբուռտէօզ» Բերա Մեծ Փողոց Թ. 311

Ընդհ. Ներկայացուցիչք Արեւելքի
Հ. ԵՒ Ա. ՍԷՔԲԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Թօհմաճի Խան, Սթամպօլ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնէն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

'ՄԱՐԻԹԱՅՄ'

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց.

ԻԼԱՆԸ ԸԼՍՄԻ

Իանէ սէրկիսի գօմիսիօնը ալիսի Թարաֆընտան վարիտ օլան իլան տըր.

Էվլատը չուհէտա վէ մալուլինը ղուզզամը աասքիրի չահանէ մէնաֆիինէ օլարագ Թէէսիս վէ քիւշատը մէրհամէթ էֆզայի սունուհ վէ սուտուր պույրուլան Իրատէի քերէմ ատէի հազրէթը Խիլաֆէթբէնահի մուգթէզայի միւնիֆինտէն պուլունան իանէ սէրկիսի գօմիսիօնը իհտա օլունան էշիա վէ նուգուտը գապուլինէ միւպաշէրէթ իթտիկինտէն ահալի համիյէթ վէ ֆիւթիւվվէթ Թարաֆլարընտան իհտա խուլէնտէք նուգուտ վէ հէր նէվ էշեանըն ճումա կիւնլէրի սաաթ հէտտիտէն օնա վէ էյեամը սաիրէտէ տախի սաաթ տէօրթտէն քէզալիք օնա գատար չիմտիլիք Եըլտըզ սէրայի հիւմայունը իթիսալինտէքի Թէլէկրաֆխանէնին իւսթ գաթընտա պուլունան տաիրէտէ իրսալը վէ գօմիսիօն Թարաֆընտան օրատա պուլունտուրըլաճագ օլան մէմուրը մախսուսընտան մագպուզ իլմուխաբէրինին ալտըրըլմասը պէեան վէ բէճա օլունուր: 10—10

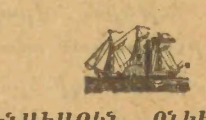

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիայի և Պաթումի մէջ կանոնաւորապէս բանող
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութիւն
Նաւուղղէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,, ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլիս, Nº 38, Պապը Ալի Ճատտէսի

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Զտպուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր: — 2. Ցանուն լրագրին Ընկալագրեր, փոխանակագրեր, Նամակատան դրամաթուղթեր, Չէքեր, ևն. վաւերական են՝ լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրելու պայմանաւ միայն: —3. Բաժանորդները Թուրքիոյ համար արծաթ մէճիտի և արտասահմանի համար ֆր. ի հաշիւով են, մէճիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն: — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է, բաց ի Բօսթ Լօքալի ծախքէն: —5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնլով «Բիւզանդիոն» ա՛յնքան մեծ զոհողութիւն մը կրած է արդէն որ զեղչուած բաժնեգնի առաջարկներ անընդունելի են: —6. Ամէն գաւառացի ազգային որ ինքզինք Թերթին խմբագրութեան ծանօթացնելէ ետքն իր բնակած քաղաքին, գիւղախմբին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ տնտեսական խողութիւններուն, դէպքերուն և հանգամանքներուն վրայ ամիսը մը չափ ճշգրիտ և ամփոփ տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի Թերթին Թղթակիցը նկատուելու, տարեկան Թերթ մը ստանալու, և յառաջիկային դրամական փոխարինութիւն մը, եթէ իր նամակներ նա՛և գրական արժանիք ունին:

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ—Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ԱՏԱՆԱ. —Միսաք էֆ. Գաղազեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ. Գ. էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Սեմաճեան. ԷՆԿԻՒՐԻ— Համբարձում էֆ. Չնոլեան. ԷՐԶՐՈՒՄ—Տեարք Ինճիճեան Եղբարք. ԹՕԳԱՏ—Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Կարապետ էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԵՐԴ—Յովհաննէս էֆ. Ցարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ—Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶԻՒԱՆ—Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ—Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ—Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՂՏԱՏ—Միհրան էֆ. Սըվաճեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ—Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ—Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈՏՈՍԴՕ—Միհրան էֆ. Անանեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ—Հայկ էֆ. Թայքէսէնեան. ՏՐԱՊԶՈՆ—Սահակ էֆ. Էթմէքճեան.

ՌԷՅՆՕԼՏԻ ԿՈՒԹ ՍԲԷՍԻՖԻՔ

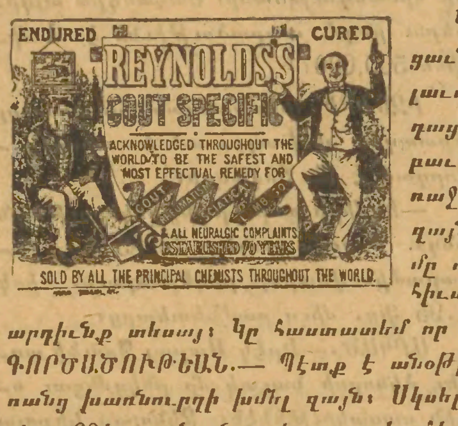

Կը բուժէ կաթուածը, յօդացաւերը, կողացաւն եւ բոլոր ջղային ցաւերը: Աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղը ճանչցուած է կաթուածի, յօդացաւի, կողացաւի դէմ: Մէկ անգամ առնել բաւ է քանի մը ժամու մէջ զգալի ամոքում առաջ բերելու: Մեծ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն: Լոնտոնի նշանաւոր Տր. Տէյլ կը գրէ. «Բիչ մը առնեն Րէյնօլտի ԿՈՒԹ ՍԲԷՍԻՖԻՔը տուի հիւանդներուս եւ կը փութամ ըսել որ միշտ լաւ արդիւնք տեսայ: Կը հաստատեմ որ ասի շատ ազդեցիկ դեղ է:» ՀՐԱՀԱՆԳ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ.— Պէտք է անօթի փորանց, պառկելէ անմիջապէս առաջ ու առնց խառնուրդի խմել զայն: Սկսելու է 40 կաթիլէ, որ կրնայ հետեւեալ գիշերը 60ի բարձրանալ եւ այսպէս հետզհետէ մինչեւ 120ի: Մեծ եւ փոքր քանակութեամբ ու չէշերով կը ծախուի մեր Թուրքիոյ միակ ներկայացուցիչն՝ ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱՅԻ անգլիական ընդհանուր մթերանոցը, 95 եւ 97, Նիւքսէք Գալըրըրի, Վօյվօտա, Կալաթա-Շիշլիի Թրամվէյներու կայարանը, Պահականոցին քով: ԾԱՆՕԹ.—Սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ անգլիական եւ ամերիկեան դեղեր:

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
ընդ մէջ ՀԱԼԼ, Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՕՏԵՍԱՅԻ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տօմինօ	937	Իտալօ	5540	Բոլօ	510
Ալէքթօ	3607	Տուրօ	2383	Ծիէնօ	1080	Ըիալթօ	2229
Անճէլօ	1541	Տրաքօ	1713	Բլէսօ	1053	Ըինալտօ	1663
Արիօստօ	2377	Տինամօ	504	Բօլլինօ	2307	Ռօլլօ	1613
Պատմօ	1822	Էպրօ	2464	Բօմպօ	1700	Ռոմէօ	1789
Պօրօտինօ	1264	Էլտօրատօ	1520	Լէօ	1053	Ռօզարիօ	1862
Պրաւօ	1076	Էրատօ	1481	Լէբանտօ	2271	Սաֆօ	1113
Պրի[illegible]	1	Ֆիտօ	954	Լիւօրնօ	1643	Ցիլլիօ	1735
[illegible]	1	Ֆինլանտ	1828	Լօրէնցօ	3191	Սիլվիօ	1193
[illegible]	[illegible]	Ֆլամինկօ	849	Մալմօ	724	Սըէրօ	1200
[illegible]	[illegible]	Ֆրանչիսքօ	4582	Մարէնկօ	2273	Թասսօ	1328
[illegible]	[illegible]	Կալիլէօ	3060	Մարգէլլօ	3709	Թ. Ուիլսըն	1546
[illegible]	[illegible]	Կիդոնօ	1243	Միքատօ	3557	Թօքիօ	3827
[illegible]րակօ	2729	Կօզօ	1011	Միլօ	1057	Թօլէտօ	1470
Սիսէրօ	1834	Կրօտօ	1695	Մոնդէպէլլօ	1735	Թօրրինօ	487
Դիլօ	2697	Հիրօ	775	Մուրիլլօ	2410	Ուպալինօ	2429
Դօլօրատօ	4235	Հիտալկօ	1581	Նէրօ	1083	Վասքօ	1914
Դօմօ	1497	Հինտու	3720	Օթէօ	4100	Վօլօ	1289
Դոնկօ	2906	Հօրացիօ	3600	Օնթարիօ	4036	Վօլթուրնօ	2396
Դօրսօ	895	Հումպէր	596	Օրլանտօ	1535	Եէտօ	1850
Տիտօ	4811	Իակօ	2354	Բալէրմօ	1637	Ձէրօ	1200

Տուրօ շոգենաւը, նաւապետ Մաքբըմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է:

Իակօ շոգենաւը, նաւապետ Ուսդըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 6ին և 19ին հոս կ'սպասուի:

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՉՕ.
Թիւ 17-18, Բիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անզամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում: Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան շրջանի խանգարումներ, հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցնէ ոյժերու կորուստն որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ: Ջղային տկարութեանց առօր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ միայունն է: Մելամաղձութեան ախտանիշք կ'անհետանան հրաշալի արագութեամբ մը: ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է: Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ: Ախորժահամ է, կը զտէ և կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց: Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ ոյր վարժութիւնն հիւանդը չատոնց կը կորսնցնէր: Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ: Աղիք կանոնաւորապէս կը գործեն: Դէմքը կը սկսի լնանալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքը շողուն, մորթը պայծառ գոյն մը կ'առնու, մազերն ոյժ կը ստանան: Զգուշացէք Զմանութիւններէն: Տքդ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն շիշերուն մէջ որք բրիտանեան կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** վրան փորագրուած: Այս դեղին յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծեր: Մեծ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վօյվօտա պահականոցին քով, Կալաթա-Շիշլիի Թրամվէյներու կայարանը, Թիւ 95 եւ 97:

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՑԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօհաֆճը խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ Թիւ 4 Սէրվիչէն պաքարնին կից, Կ. Պոլիս

Արդուղարդի և Նորաձեւութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ՊՈՏՏԷ.— Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. Մանկաւորապէս օժիտի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Նիւմէներու համար:— ՏԱՆԹԷԼԱ.— Վալանսիէն, Գառօ, Թիւլ, Քեօրիւր, Շանթիյեր, Պորթօն, Իրլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Քթանէ և Բուրդէ:— ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ.—Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կաանիթիւռ, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր և այլն: ԳՕՐՏԷԼԱ.—Կրօն, Մուառէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով:— ԳՐԷՊ ԵՒ ԿԱԶ.— Գուէր տը Շին, Գուէր Անկլէ, Գռէբլիս, Կազ, Կըրնատին, պաբէժ բուրդ և մետաքս, Թաղաթան, Մուսլին և այլն:—ՑԱՔԵՕԼ.— Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքեօլ Ֆիչիւ, Շարբ, Անտալուզ, Գիլարկի վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծրարով և պատրաստ շինուած Ճիպինցուներ:— ՁԵՌՆՈՑ.— Կաշիէ, Մետաքսէ և Քթանէ:— ԲՈՌՍԷ.—Դազղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բլլուզով և մետաքսէ:— ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ.—Կընոջ համար տղու հագուստ և գլխարկ:— ԲՈԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ.— Շալ Ֆիչիւ և այլն:— Շալեր.— Շալ Գաւառներու համար, ծաղիկով նաև Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ:

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած: Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն: ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն: Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառմունք:

(26)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

—Ձեզ հետ, ձեր անձէն զատ ուրիշ երաշխաւորութիւն պէտք չէ:

—Ո՛հ, աւասիկ վերջաւորութիւն մը որ քիչ մը լաւագոյն է և կը սրբագրէ սկզբնաւորութիւնը: Բայց, հաւատացէք ինձ, կանանց հետ վստահութիւնն ամէնէն ճարպիկ քաղաքականութիւնն է:

Խօսակցութիւնն ընդհատեցաւ Ռամոյի գալստեամբ, բայց Թալվան այս խօսակցութենէն դժնդակ յիշատակ մը տարաւ իր հետ: Գտած էր զՖոնչիգա ջլագրգիռ, դժնեայ, բերտ ընդդիմախօս: Ցոյանի բան էր որ տագնապալի վիճակի մը մէջ էր: Բան մը չէր կրցած լսնել այն պարապ զոր իր մօր մահը բացած էր իր կեանքին մէջ: Վրդովիչ երազներու և վտանգաւոր տենչանքներու ժամերուն, իր մօտ չէր հանդիպեր մանկան մը որ իր համբոյրներով մոռցնել կուտայ ամէն յուսախաբութիւն և իր փոքրձեռքերով կը վանէ ամէն ցնորք: Ֆոնչիգա առանձին էր, և իր ամուսնոյն ու իր միջեւ յառաջ եկած էին ամենածանր անհամաձայնութիւնք: Բարեկամն Թալվան, ո՛րքան ալ քիչ փորձառութիւն ունենար կանանց մասին, խելովի կ'ընէր այս բոլոր խորհրդածութիւններն, և իբրեւ անձնուէր, ուշադիր ու որամիտ բարեկամ, ծանրակշիռ վտանգներէ կը վախնար ա՛յն անձին անդորրութեան համար, որուն պիտի զոհէր իր յատուկ երջանկութիւնն, առանց վարանման:

Թալվան, իր կենաց մէջ առաջին անգամ ըլլալով, գոհութեամբ կը տեսնէր որ Միւնզէլ կանոնաւորապէս կուգար ճաշու ժամուն կամ երեկոյթներուն: Ուրիշներն իր անձին պէս գտնելով՝ կ'ըսէր խելովի. քանի որ Ռամոյի երեսը պիտի նայի, ինքզինք մեղադրելու բան մը պիտի չունենայ: Եթէ Տոքդորը պատկերհանին ու Ֆոնչիգայի սիրտերուն մէջ կարդացած ըլլար, իր ապահովութիւնը մեծապէս խանգարուած պիտի ըլլար:

Ցորմէ հետէ գեռատի կինն սկսած էր իր պատկերը գծել տալ, Միւնզէլ այլեւս նոյն մարդը չէր: Իր մելամաղձութիւնն անհետացած էր՝ բուռն զուարթութեան մը տեղի տալու համար: Պարզամիտ, սրտաբաց, խանդավառ հանդիսացած էր, և Ֆոնչիգա զարմանօք կը տեսնէր իր աչքերուն առջեւ նոր Ֆրանձ մը զոր երբեք չէր ճանչցած: Ապակեայ մեծ պատուհանին արձակած լոյսին մէջ նստած, մտիկ կ'ընէր պատկերհանին որ իր մանկութեան, իր ընտանեաց, իր քոյրերուն և իր ծերունի հօր՝ Շտուտկարդի մատրանապետին վրայ կը խօսէր, որ հինա՛յ իր պարապոյ ժամերը կ'անցունէր պատարագի եղանակներ գրելով թագաւորին տօնին համար: Ցետոյ կը պատմէր Սպանիոյ, Հոլանտայի ու Իտալիոյ մէջ կատարած պտոյտներն, Ամսդերտամի թանգարանին կամ Բիզզիի պալատին մէջ հրաշակերտները դիտելով անցուցած ամբողջ ցերեկները, Վէնետիկի ջրանցքներուն վրայ կոնդոլով կատարած գիշերային հեշտալի շրջագայութիւնները, զաղջ օդով, աստղազարդ երկնից տակ, հեծեւելով նաւակներուն, լի նուագածուներով և երգեցիկներով որք ցայգահանդէս կուտային բովանդակ քաղաքին, և Ս. Մարկոսի եկեղեցւոյն յուսափայլ պայծառութեանց մէջ, մոռամիտի հիացմամբ, իր ունեցած երկար աղօթքները:

Ա՛րպիսի հեշտալի ուշադրութեամբ, գեռատի կինը մտիկ կ'ընէր պատկերհանին, մինչդեռ նա քաղցր այլ սակաւ ինչ երաժշտական ձայնով մը և աչքերը միստիքեան հրով մը բոցավառ, կը բացատրէր իր արուեստագէտի զգացումներն, զոր ունեցած էր սրբազան չքեղութեան հրաշակերտներուն մէջ: Գեռատի կինն ինքզինք կ'ըզգար կճեայ սիւներուն շուքովը շրջապատուած, կամարներէն իջնող ղովութեամբ ողողուած, որոց վրայ կը փայլէին ոսկեզօծ սուրբերն, այս դարաւոր հրաշակերտներէն բղխող վեհ բանաստեղծութեամբ տոգորուած, որոց ներքեւ կը սաւառնէր Աստուծոյ գաղափարը՝ մշտնջենապէս յաղթական: Բնաւ վախ չէր զգար թէ Ֆրանձի շրթունքներէն ծաղրածու բառ մը դուրս ելնելով, կուգայ քանդել իր վստահամիտ ապահովութիւնն: Անոր հետ հոգեկան հաղորդակցութեան մէջ էր: Միւնզէլ եւ անոր պէս կը մտածէր, կը յարգէր, կը պաշտէր, անոր պէս կ'աղօթէր: Իր սակաւ ինչ ճռւամ ու երբեմն ալ պարզամիտ անկեղծութիւնը կը հիացնէր զայն: Ֆոնչիգա այս սիրուն պարզմտութիւնը կը բաղդատէր Ռամոյի դժնեայ իմաստութեան հետ: Եւ միայն գիտական ճշգրտութիւնը միւսին մտայնութեան քով ահարկու կ'երեւէր իրեն:

Միւնզէլ, առանց Թաքուն խորհրդոյ, իր միտքն ու սիրտը կը բանար Ֆոնչիգայի, ինչպէս երբեմն բացած էր Ռամոյի: Բնաւ խելովի չէր հարցուցած է թէ ինչ էր բնութիւնն ա՛յն զգացմանց որք զինքն յառաջ կը մղէին: Եթէ խելովի խոստովանած ըլլար թէ իր բարեկամին կինը կը սիրէր և թէ անգիտակցաբար կը ճգնէր գլխէ հանել զայն, սոսկմամբ հտ պիտի դառնար այս ճամբէն: Այն դարուվար զառիթափին վրայ, ուր արդէն քշուած էր, առ խորխափ կ'ընթանար, խօսքերէ գգլխած, զգացումներէ արբշիռ, և չնշմարելով թէ իր ըսածներն արձագանգ մը կը գտնէին Ֆոնչիգայի սրտին մէջ: Երկար ատենէ ի վեր վիրաւորուած էր այն նախապատուութեան պատճառաւ զոր Ֆոնչիգա ցոյց կուտար Թալվանի համար: Միշտ ջանացած էր որ Ֆոնչիգա սիրալիր ընդունելութիւն ընէ իրեն, բայց չէր յաջողած, և եթէ երբեք շնորհ գտնէր, կրցածին չափ օգուտ կը քաղէր անկէ: Եթէ մէկն յանկարծ ըսէր իրեն. «բայց ձեր այդ ըրածը կանոնաւոր սիրաբանութիւն մ'է,» պիտի ապշէր զարմանքէն: Ցետոյ ինքզինք ամփոփելով և այս խօսքերէն լուսաւորուած, պիտի պարտաւորուէր իր մտքին վիճակն ըմբռնել: Բայց ոչ ոք կար հոն այս ազդարարութիւնն ընելու համար: Թալվան կանոնաւոր կերպով մեկուսի կը կենար, Ռամօ անայլայլելի վստահութիւն ունէր և Ֆոնչիգա այնքան քիչ խօսող էր որ չէր կրնար կասկած տալ անոր՝ իր սովորական պաղարիւնութիւնը լքանելով:

Վասն զի գեռատի կնոջ ընթացքին մէջ բան մը չէր փոխուած և իր զգացմանց մէջ փոփոխութիւն մը չէր ցուցներ: Շատ մտիկ կ'ընէր և քիչ կը պատասխանէր, Իր լուրջ դէմքն և հանդարտ աչքերը չէին ցուցներ իր մտածութեան յոյզն: Եւ մինչեւ անգամ, երբ Միւնզէլի մէկ պատմութիւնն իր վրայ հիանալի ազդեցութիւն մ'ըրած ըլլար, համակրական պարզ հետաքրքրութիւն մը միայն կը յայտնէր:

(Շարունակելի)

Թարգմանիչ Բ. Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆ